

Hemvärnet

Nationella Skyddsstyrkorna

NUMMER 5 NOVEMBER 2007

**Soldatlivet i Östersund
lockar tjejer**

Kortare kolv till ak 4

**Hemvärnets
toppförband
unik resurs
för FM**

Direktutbildning och KFÖ är avgörande

FOTO: ANDERS KÄMPE

DENNA LEDARE ägnar jag helt åt två särskilt viktiga utvecklingsområden. Från min utgångspunkt är de avgörande för att nå målet för hemvärnet – de nationella skyddsstyrkorna.

Det ena är rekryteringen. För att komma ifråga som hemvärnsskyttesoldat krävs fullgjord värnplikt eller en därmed jämförbar utbildning.

Vi har allt mindre värnplikt-kullar, under 2008/09 rycker endast 4 500 in till tjänstgöring (SvD 15/10). Under de kommande åren något fler. Huvuddelen av dessa kommer från de folkrika områdena i Sverige. Det innebär att rekryteringsbasen för hemvärnsförband i Norrland, Värmland och på Gotland kommer att minska drastiskt även om vi fortfarande under ett antal år har en ganska god total mängd grundutbildade att rekrytera ur. Att de är lite äldre är ingen nackdel. Ett adelsmärke för hemvärnssoldater är ju bland annat livserfarenhet och förankring i samhället.

HEMVÄRNSFÖRBANDENS HUVUDD verkar lokalt. Med lokalt menar jag det egna länet. Inom de landsändar som jag nämnt finns gott om kritisk infrastruktur och samhällsviktiga anläggningar som ligger väl till för hemvärnet att kunna skydda och bevaka. Det torde också vara så att hemvärnsförbanden i dessa områden är de enda som synliggör Försvarsmakten för befolkningen. Allmänheten måste ha förtroende för att nationen kan försvaras. Det är avgörande för viljan hos medborgarna att göra satsningar på försvaret.

Det är mot denna bakgrund som vi har lanserat konceptet med direktutbildning till hemvärnet. Ett system som bygger på att den enskilde rekryteras till hemvärnet lokalt i det län där han eller hon befinner sig. På frivillig basis antas tjejen eller killen till militär grundutbildning som ska leda till kontrakt med hemvärnet. Vi har bedömt att cirka 800 per år skulle behöva genomföra en sådan frivillig värnpliktsutbildning omfattande cirka 600 timmar.

UTBILDNINGEN SKA GENOMFÖRAS i anslutning till den utbildningsgrupp som finns i varje område. Detta är viktigt för att hålla kontakten med de lokala hemvärnsförbanden samt hålla nere kostnaderna. Samtidigt får vi ett ännu bättre utnyttjande av de resurser som utbildningsgrupperna redan i dag förfo-
gar över. En så kallad "win-win" situation.

Frågan om direktutbildning har stötts och blötts under mer än ett år och jag förutsätter att ÖB och

försvarsledning inser såväl värdet som behovet av detta när frågan nu snart ska avgöras i Försvarsmakten.

Årets serie av metodförsök med hemvärns-KFÖ eller "hemvärnsvecka" är nu avslutad. Jag är nöjd med det arbete som ni alla som deltagit i planläggning och funderingar kring detta övningsupplägg gjort. Jag är också glad över att huvuddelen av de deltagande soldaterna tycker att detta är en framkomlig väg. Vi har nu en god grund för informationsöverföring genom HvSS försorg till de som ska genomföra försöken under 2008.

Jag har under året erfaren att även om det bara är tio år sedan Försvarsmakten genomförde utbildning enligt KFÖ-modellen så har mycket erfarenhet fallit i glömska.

SYFTET MED ATT införa hemvärns-KFÖ vill jag gärna återupprepa. Denna modell ska på ett avsevärt bättre sätt än i dag säkerställa förbandsträningen i hemvärnet. Den ska ge möjligheter att truppföra för framförallt pluton- och gruppchefer men också kompanichefer och olika staber att utöva ledarskap och samträna förbanden på olika nivåer. Systemet ska också ge en högre utbildningskvalité bland annat genom en bättre samordning. Genom HvSS drivs redan nu olika projekt för gemensam utbildningsmetodik med mera. Allt detta är till för att ge dig som hemvärnssoldat högre kvalité under den tid som du satsar på hemvärnet. Jag vill också understryka för att undvika missförstånd att det är under hemvärns-KFÖ:n som du gör din avtalstid. Det kommer också att finnas ett övrigt utbud under året. Men detta är då "övrig tid". Jag är övertygad om att du inte kommer att lida brist på hemvärnsaktiviteter på något sätt även i detta framtida system.

PARALLELLT MED DET jag redovisat ovan driver vi ett arbete för att öka utbildningskvalitén. Det handlar om rätt övningar till rätt målgrupp, ökad utbildningseffektivitet, simulatorer och mycket mera. Detta arbete är långsiktigt och drivs genom utbildningsfältövningar, framtagande av utbildningspaket, distanshjälpmedel, skyddsvaktsträningsanläggning samt framtagande av typövningar.

ROLAND EKENBERG
Rikshemvärnschef

Hemvärnet

Nationella Skyddsstyrkorna

NUMMER 5 NOVEMBER 2007. ÅRGÅNG 67

BESÖKSADRESS

Banérgatan 62
Stockholm

POSTADRESS

Tidningen Hemvärnet
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

**Chefredaktör
och ansvarig utgivare:**

Ulf Ivarsson
Tel: 08-788 97 38

E-post:

hvtidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Reporter: Therese Åkerstedt

Tel: 08-788 95 81

E-post:

therese.akerstedt@mil.se

Redaktionsassistent:

Pia-Lena Jansson
Tel: 08-788 97 15

E-post:

pia-lena.jansson@mil.se

Grafisk form och layout:

Forsberg Grafisk form AB
barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION

Helår/6 nummer: 100:-
Postgiro: 456177-5
Utlandsprenumeration: 200:-

ANNONSBOKNING:

Pia-Lena Jansson
Tel: 08-788 97 15

E-post: pia-lena.jansson@mil.se

UTGIVNINGSPLAN

Nummer	Manus- och annonsstopp	Utkommer
6/2007	7/11	21/12
1/2008	28/1	29/2
2/2008	25/3	25/4
3/2008	19/5	19/6

TS-kontrollerad upplaga 2006:

37 500 ex

Tryck: Color Print Sweden, 2007

*För icke beställt material
ansvaras inte. Författarna till
insända artiklar förutsätts
godkänna att texter och bilder
läggs ut på tidningens hemsida.*

5-13 NYHETER

5 Nu vet vi varför vi finns till

En arbetsgrupp i rikshemvärnsrådet har funderat på frågan "Varför finns vi till" och det visade sig inte vara så lätt att svara på

6 Analyser dyra men dyrare att göra fel

Försvarsmaktens största begåvningsreserv finns i hemvärnet. Men det är inte uppenbart hur den ska utnyttjas.

7 Oro för rekryteringsstödet i norra Småland

Norra Smålandsgruppen strök i september rekryteringspengar för de så kallade Vetlandadagarna.

12 Kortare kolv till ak 4

Under 2008 och 2009 kommer de nya kortare kolvorna att börja fördelas.

14 Ringrosten släpper snabbt i Halland

"De som inte jobbat med hemvärnet har en bild som är helt felaktig."

17 Enda förbandet som klarar högalpin bergsmiljö

Den militära spetskompetensen i alpin förmåga besitter hemvärnet.

20 Smattrande repetition för Nordiska stridsgruppen

När helikopterofficerarna skulle fräschas upp på ksp lånade man in instruktörer från hemvärnet.

21 Soldatlivet lockar tjejer

I höst hålls för första gången en GSU hemvårn, grundläggande soldatutbildning, i Östersund. Och det är tjejerna som dominerar i antal.

24 Nedrustning från höger

Statsvetaren Agne Gustafsson håller med överste Bo Pellnäs om att försvarsbudgeten är "skamlös".

26 Med rötter i krig och ockupation

Tyska ockupationen är själva grunden och kärnan i tillkomsten av danska Hjemmeværnet.

28 Slutprovet i Estland snudd på tortyr

Erna Raid i Estland är en av världens hårdaste militära tävlingar. Det är prestation att bara ha genomfört den. Södertörns gruppens lag rapporterar om sitt första spännande deltagande.

30 Debatt

Sveriges försvar mellan hotapparna. Dimensionera försvaret mot Rysslands kapacitet. Därför är jag en nolla.

34 Kultur

Kronans välsmakande kaka. Den oersättlige fältherren? Int ger vi oss, int kan vi bli trälär.

36 Skyddsvaktskolan

"Bushs och Blairs lakejer" – vad gäller för argsinta demonstranter?

OMSLAGSFOTO: ULF PETERSSON

TIDNINGEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.tidningnhemvarnet.se

"Ja-sägarnas" bekännelser

Roland Svensson (övre bilden) och Ulf Ivarsson.

FOTO: ANDERS KÄMPE

I **TIDNINGEN HEMVÄRNSNYTT** som ges ut av Livgardesgruppen förekom i senaste numret en krönika av den ansvarige utgivaren med rubriken "Vi behöver inte fler ja-sägare".

Ett tema är att rikshemvärnsrådet borde driva kampanjer mot ÖB i syfte att hemvärdet snabbare ska tilldelas ny materiel. Rikshemvärnsrådet uppmanas börja arbeta, inte bara dela ut medaljer och fina titlar till sig själva.

Hemvärnsnytt antyder vidare att Tidningen Hemvärdet inte driver en oberoende linje utan censureras av rikshemvärnschefen. Hemvärnsnytt når enbart personalen i stockholmsområdet, men de frågor som väcks är principiellt viktiga och vi vill därför passa på att kort nämna något om hur rådet arbetar och förhållandet mellan rikshemvärnschefen och tidningen.

Rådets ordförande är rikshemvärnschefen och eftersom han samtidigt företräder Försvarmakten sitter han onekligen på två stolar. Detta är i praktiken inget problem. Vi har själva erfarenhet av fyra rikshemvärnschefer och vet att de snabbt lär känna och uppskatta sin organisation. Vår general blir en talesman med fackmässig tyngd i sitt agerande för hemvärdet i högkvarteret. Med rikshemvärnsrådet i ryggen har han en stark förhandlingsposition när det gäller resurser för hemvärdet. Att hemvärdet är en folkrörelse gör att han utan problem kan ha en egen kanal till den politiska nivån inklusive försvarsminister och försvarsutskott.

RENA UPPVAKTNINGAR och utspel är mindre vanliga, men de förekommer. I samband med besparingar i försvaret har rådet mer än en gång vänt sig direkt till försvarsdepartementet och poängterat att de frivilliga inte kan hanteras som anställda eller värnpliktiga. När rikshemvärnsavdelningen riskerade att helt komma bort i högkvarteret kunde rådet medverka till en bättre ordning. På Folk & Försvars konferenser är rådet med och håller kontakterna med politiker och föreningssverige varma.

Under den senaste mandatperioden har rådet an-

ställt en ombudsman som effektiviserar rådets arbete och ser till medinflytandet kommer igång nerifrån och upp. Rådet slipper pappersexercisen och får mer tid för sakfrågor än tidigare. Systemet med arbetsgrupper och förberedelserna för tingen har blommat upp. Om resultaten berättar vi fortlöpande i tidningen. Den som vill följa rådets arbete kan också läsa protokollen på www.hemvarnet.mil.se.

VAD TIDNINGEN BETRÄFFAR ägs den av rikshemvärnsrådet men delfinansieras av Försvarmakten. Redaktionen är dock publicistiskt oberoende av båda och det händer aldrig att rikshemvärnschefen läser något i förväg, utom när redaktionen ber honom om att kontrollera fakta och citat i artiklar där han själv är intervjuad eller källan till uppgifterna.

Att det är rikshemvärnschefen som öppnar tidningen med sin ledare är fullkomligt naturligt. Han är ju hemvärdets främste företrädare och ordförande i rådet. Rådets anställda redaktörer tecknar i sina inledare och krönikor en delvis annan bild och debattglada läsare fyller insändarsidorna. Åsiktsfriheten och mångfalden är alltså garanterad.

Redaktionen sitter i rikshemvärnsavdelningens korridor och har ett bra samarbete med handläggarna, vilket är nödvändigt för att rörelsen ska få sina nyheter. Men det är enbart journalistiska värderingar som styr innehållet.

Sedan i början av 2000-talet har tidningen medvetet lyft fram försvarspolitikens fränaste kritiker i en lång serie artiklar. I detta nummer talar vi med statsvetaren Agne Gustafsson. Läs den intervjun och döm själva om "ja-sägare" är en rättvis benämning på vår redaktion.

ROLAND SVENSSON
1:E VICE ORDF RIKSHEMVARNSRÅDET

ULF IVARSSON
CHEFREDAKTÖR
OCH ANSVARIG UTGIVARE

Tidningen på nätet

Tidningen Hemvärdet har numera en egen webbplats, www.tidningnhemvarnet.se

På den kommer vi regelbundet att publicera nyheter, reportage och annan information.

Även visst material från papperstidningen kommer att återfinnas.

Webbredaktör och ansvarig utgivare är Therese Åkerstedt.

Läs HvSS kursplan och kurskatalog för 2008 på HvSS hemsida. www.hvss.mil.se

Nu vet vi varför vi finns till

En arbetsgrupp i rikshemvärnsrådet har funderat på frågan "Varför finns vi till" och det visade sig inte vara så lätt att svara på. Eller rättare sagt, det blir en lätt abstrakt redovisning med mycket definitioner.

■ Det här var betydligt svårare än vad man först kunde ana, säger Lars-Erik Cederlöf, som tillsammans med Leif Sondell ingått i arbetsgruppen.

Deras vision för hemvärdnet är i alla fall att skapa en nationell skyddsstyrka till försvar av Sveriges demokratiska struktur som ett fritt land med yttrande-frihet och religionsfrihet. Det är hemvärnets ansvar att främst tjäna alla medborgare i Sverige men även utgöra en rekryteringsbas för internationella insatser.

Många positiva trender råder i hemvärdnet just nu. Vi syns mer i tätorterna, vårt uppträdande skapar respekt, övningskvaliteten har ökat markant under senare år. Trots detta har vi en negativ rekryteringstrend och appellerar inte nog till dagens ungdomar.

– Vår slutsats är att Försvars-

makten och hemvärdnet ännu inte med tillräcklig kraft lyckats skapa en ny identitet och profil som kan förändra vår image och därmed ge rörelsen en bättre "corporate identity", säger Lars-Erik Cederlöf.

UTBUD AV UPPLEVELSER

Grundläggande för identiteten är att hemvärdnet är vår enda nationella skyddsstyrka med kort insatstid till stöd vid nationella påfrestningar. Identiteten innehåller också ett utbud av upplevelser, äventyr och fysisk aktivitet. Vidare kompetensutveckling och etisk och demokratisk skolning av individen.

– Hemvärdnet förknippas med nytta för den enskilde som ledarskap, och en förberedelse av våra ungdomar för värnplikten eller annan militär utbildning, säger Lars-Erik Cederlöf.

För att göra profilen mer

Med image menas den bild som betraktaren har av oss.

känd måste statsmakterna och Försvarsmakten agera hårdare till vår hjälp. Själva kan vi vara noga med vårt uppträdande, språkbruket när vi talar om

hemvärdnet samt vården av uniform och utrustning, heter det i arbetsgruppens slutdokument.

TEXT: ULF IVARSSON

FOTO: ANDERS KÄMPE

Ökad specialisering efter avtalstid

■ I framtiden kommer hemvärnets övningar att i ännu högre grad anpassas till soldaternas kontraktstid.

Det innebär att 20-timmars soldaterna i det vanliga hemvärdnet kommer att öva på att skydda, bevaka och ytövervaka.

För att säkerställa detta behövs tydliga mål och typövningar vilket ska tas fram av HvSS under 2008.

– Verksamheten måste vara anpassad efter disponibel övningstid, säger rikshemvärnschefen Roland Ekenberg.

Han poängterar att man även måste klarlägga skillnaderna mellan fred/kris/krig när man övar.

Chefer lär sig nyttja hundar

■ Hur man nyttjar hunden och hundtjänstinstruktören i fred, kris och krig. Det är innehållet i Svenska brukshundklubbens kurs för hemvärnets plutonchefer.

Kursen har saknats i Försvarsmaktens samlade utbildningar förutom för yrkesofficerare, men finns nu att tillgå för hemvärdnet. Två kurser har genomförts och upplägget gillades av alla, från elever till högkvarterets major Stefan Törn-gren, så en fortsättning 2008 är att vänta.

VÄXANDE BEHOV

Under 1990-talet fanns på Hemvärnets stridsskola en liknande kurs, "objektschefskurs hund" som utgick, men den har nu delvis återkommit i kursen för blivande plutonchefer. Utbildningsbehovet har vuxit med

åren och årets pilotkurs ser ut att kunna täcka kunskapsbrister i stridstekniken med hund hos tidigare utbildade plutonchefer. Dessutom har hundtjänsten utvecklets och gamla kunskaper måste då revideras och kompletteras.

– Min kunskapsnivå har absolut blivit högre och jag känner mig säkrare som chef efter denna kurs, vet vad som fordras och vilken skillnad ett bevakningshundsekipage gör, säger Martin Danielsson från Södra Upplands insatspluton. Han är mer än nöjd och kommer att rekommendera kursen till sina chefskollegor i hemvärdnet.

SKYDDA OCH BEVAKA

Kapten Stefan Pettersson, chef för Dalarnas insatskompani ger också kursen högt betyg efter sitt studiebesök på Marma.

– Jag är imponerad av vad jag såg men tror att kursen med fördel kan utökas med några dagar för att få mer tid att lösa uppgifter i form av applex med fokus på skydda och bevaka. Hunden är en mycket viktig komponent och många nuvarande plutonchefer saknar kunskap om hur man bäst använder och utnyttjar ett bevakningshundsekipage. Utan kunskap är det lätt att ekipaget ses som en belastning i stället för den stora tillgång som det är vid många uppgifter.

– Utan hundkunniga chefer som kan ta hand om och nyttja bevakningshundsekipagen som tänkt kommer de så småningom att tröttna och satsad tid och pengar på deras utbildning är kastade i sjön avslutar kurschefen kapten Claes Oldenborg.

BO ERIKSSON

Analyser dyra men dyrare att göra fel

Försvarmaktens största begåvningsreserv finns i hemvärnet. Men det är inte uppenbart hur den ska utnyttjas, skriver Magnus Sjöström i boken "Och sen då – en liten debattbok om hemvärnet". Fler och bättre analyser av verksamheten behöver göras.

■ Magnus Sjöström, som är nationalekonom och tillhör hemvärnets insatsdel, föreslår att man lyfter in frivillig personal i olika utvecklingsprojekt.

Han tycker även att medinflytandet borde göras om till inflytande. I dag finns exempel på att pluton- och kompanichefer tar hand om viktiga frågor medan råden sysslar med medaljer, en mindre summa pengar och möjligen en hemvärnsgårds väl och ve, hävdar Sjöström. Öppna remisser kring rikshemvärnschefens förslag som alltså kan besvaras av vem som helst skulle kunna införas.

I hemvärnsleden finns kompetenta befäl som med fördel kan vidareutbildas. Magnus Sjöström tror på en linje för reservofficerare i hemvärnet. Det vore ett sätt att få fler kompetenta befäl till låg kostnad. Kravet för att få gå utbildningen skulle vara minst 800 timmars praktik som lägst stf plutonchef.

ANNONSERA UT JOBBEN

För att få rätt chefer bör tjänsterna också annonseras ut, anser Magnus Sjöström.

– Dels får vi på så sätt ett större urval av sökande, dels tror jag att själva processen är viktig. Fler måste börja fundera på hur vi ställer olika bakgrund och olika kompetens mot varandra. Vad är en 20 år gammal reservofficersutbildning värd jämfört med aktuella kurser på HvSS eller i Förvarsutbildarnas regi?

I boken argumenterar Magnus för att ett antal analyser behöver göras om vad som driver personalen, varför en stor del av unga män och kvinnor trots allt inte är med i hemvärnet och vilken attityd arbetsgivare har till hemvärnet.

Magnus Sjöström har tidigare medverkat som redaktör och fotograf för boken "Plutonen 120 timmar".

– Under ganska lång tid har jag funderat på hur vi utnyttjar hemvärnets viktigaste resurs som är personalens tid. Det har faktiskt sin upprinnelse i en konkret händelse. När jag var ny som insatsplutonchef var jag hos min handläggare för att han skulle skriva på en materialbeställning. Han läste snabbt igenom och skrev på men sa: "Fem ark med skrivkartong. Det är dyra grejor. Kom ihåg att skriva på båda sidorna." Jag insåg då hur svårt det är att få effektivitet i verksamheten när allting utom personalens tid har ett pris.

UTVECKLAT I YRKESROLLEN

Magnus Sjöström berättar att hans engagemang i hemvärnet har utvecklat honom i hans yrkesroll. Gäller även det omvända, att det skulle vara bra för militärer att studera nationalekonomi?

– Absolut. Både som nationalekonom och militär chef är det viktigt att hela tiden tänka

på hur de resurser som används i ett visst sammanhang skulle kunna användas i ett annat, det vill säga om jag avsätter en pluton för att bevaka en byggnad vad avstår jag då ifrån att göra och vilka konsekvenser får det?

Du diskuterar ett antal frågor i boken, vilken är viktigast?

– Att det genomförs mycket bättre analyser av vår verksamhet än vad som sker i dag. Det är endast genom att seriöst studera olika lösningar som vi kan veta om vi göra hyfsat rätt. Visst, det är dyrt att genomföra analyser men det är ännu dyrare att göra fel.

IDÉ FRÅN ÖB

Ett exempel är rekryteringen där det är viktigt att få rätt person från början. Det är inte stor mening att ta in någon som slutar mer eller mindre direkt.

– Den person vi rekryterat måste uppfylla sitt kontrakt kanske både ett och två år. Först då vet vi om vi lyckats. Därför bör vi relatera antalet nyrekryterade som uppfyller sitt kontrakt till hur många vi har rekryterat totalt. Då får vi en styrning mot att rekrytera rätt personer.

Idén till boken fick Magnus Sjöström av ÖB:s böcker och det är ingen slump att den grafiska formen är snarlik. ÖB har dessutom skrivit förordet.

Boken publiceras i samband med rikshemvärnstinget. Det blir en begränsad pappersupplaga och en pdf-fil på rikshemvärnsavdelningens hemsida.

Enligt Magnus Sjöström, som betecknar sig själv som "en i ledet", men varit insatsplutonchef kan hemvärnet antagligen prestera mer och bättre, även utan påtagliga resursförstärkningar.

TEXT & FOTO:
ULF IVARSSON

Andra året i Falun

■ Av de totalt 41 soldater som ryckte in på GSU hemvärn i Falun i början av hösten återstår 21 killar och 19 tjejer.

– Vi hade snarare förväntats oss att fler skulle hoppa av, det är inte ovanligt med tio procents avgångar under värnplikten, säger deras plutonchef Björn Rydbeck på Dalregimentsgruppen.

Den enda soldat som slutat gjorde det på grund av fysiska problem.

– Det märks att den fysiska förmågan minskat i samhället men de är väldigt ambitiösa och framåt. Det räcker med att säga till en eller två gånger så rättar de till felen.

Än så länge har soldaterna hunnit med bland annat fältvanevecka, vapentjänst, sjukvårdstjänst, exercis och de ska nu börja med skyddsvakt.

Björn Rydbeck tycker att det finns bra med resurser i Falun för att bedriva utbildningen, eftersom soldaterna dessutom är så få jämfört med den vanliga värnplikten blir det en annan sammanhållning.

– Det är helt klart roligt att jobba med GSU hemvärn. Enligt det jag hört trivs soldaterna och de verkar nöjda med utbildningen så här långt, sammanfattar Björn Rydbeck.

En tia till

■ Årets justering av det så kallade prisbasbeloppet ger en slant extra för den som får ersättning för förlorad inkomst i samband med hemvärnstjänst. Det blir som mest 758 kronor per dag för år 2008 i stället för 745 som gäller i år.

Oro för rekryteringsstödet i norra Småland

Norra Smålandsgruppen strök i september rekryteringspengar för de så kallade Vetlandadagarna, vilket väckt oro i leden. Från gruppen uppges att det inte är frågan om något totalstopp för marknadsföringen.

■ Jan-Olof Liljedahl som är förste vice ordförande i hemvärnsrådet skrev direkt till rikshemvärnsavdelningen och rikshemvärnsrådet

Nu går väl skam på torra land, frågar sig Jan-Olof Liljedahl, som har 28 år i hemvärdet bakom sig som chef och instruktör.

Han lägger ner flera timmar i veckan på att rekrytera soldater och vill nu ha besked om fortsättningen.

– Jag vill att rikshemvärnsrådet klarar ut för regementschefer och utbildningsgrupper att den dagen vi sparar pengar på rekryteringen, gräver vi hemvärdets grav. Är det verkligen så att försvarets budget numera bara räcker till internationell verksamhet, löner och trakamenten?

ENSKILT FALL

Jan-Olof Liljedahl har tolkat det som att det finns ett beslut om att helt sonika låta all rekryteringsverksamhet i NSG ligga nere till och med 2008.

I ett mejl från NSG:s stöddelning heter det nämligen att all rekrytering under hösten 2007, samt under hela 2008 har strukits.

– Nej så är det inte, det här handlar om ett enskilt fall. Vi fick in anmälan om stöd till Vetlandadagarna för sent och då besparingskravet kom var det alltså inte så konstigt att vi strök just denna aktivitet, säger major Christian Waldmann, utbildningschef på NSG.

– Det är inte säkert att vi drar till oss 20-åringar med traditionella metoder som att stå på torget i Huskvarna med ärtsoppa. En analys måste göras och den bör Jan-Olof Liljedahl med all sin erfarenhet vara med om, säger Christian Waldmann.

– Jag kan hålla med om att

det är inte alla rekryteringsaktiviteter ute i länet som ger något synbart utfall. Men vissa kompanier lyckas bra och då är det viktigt att just dessa får fortsätta, säger Jan-Olof Liljedahl och tillägger:

– Brevet från NSG kan inte med den formuleringen bara avsett Vetlanda. Då hade inte min reaktion varit så stark. Och varför ta med 2008 i sammanhanget om det nu endast handlade om en utebliven övningsanmälan från ett enda förband och för ett enda tillfälle?

TAGIT HÅRT

Chefen för NSG, major Bo Olsson kan inte i dag svara på varför 2008 års rekrytering togs upp.

– Vid ett möte med bataljonscheferna i september sa jag att de 100 000 kronorna per bataljon som skulle reduceras har tagit hårt på NSG:s budget genom att vi skrivit av utrustningar för cirka 300 000 kronor tidigare. Då hade vi inget annat val än att ta en del av rekryteringspengarna.

Bo Olsson tror inte att det skulle kunna påverka Norra Smålandsgruppens fortsatta rekrytering under hösten.

– Det finns ett antal intresseanmälningar som kommit till förbanden via mejl. De kostar inga pengar samtidigt som vi får in nytt folk.

Bo Olsson beklagar det som skett.

– För att minska på ryktesspridningen har jag tidigare sagt att vi inte ska genomföra större möten på torg, för dessa aktiviteter kostar både körmil, förplägnad och annat. Vi ska i stället ta hand om de som ligger i "röret" alltså via mejlen. Vi kommer att förtydliga detta vid ett rådsmöte.

Riksdagen har bestämt att

hemvärdet ska ha 60 bataljoner. Alltså går det inte längre att trola bort vakanser genom att slå ihop förbanden. Återstår att rekrytera nya soldater.

BUDSKAPEN STÄMMER INTE

– Rikshemvärnschefen talar ju ständigt om att rekrytering är allas ansvar. Budskapen stämmer inte. Det skapar frustration i leden, säger Jan-Olof Liljedahl.

Jan-Olof Liljedahl efterlyser klara besked om pengar till rekrytering.

I rikshemvärnschefens priorlista för höstens besparingar nämns inget om rekrytering. Den är i stället skriven för att rädda framtidsprojekt som hemvärns-KFÖ, direktutbildning och insatsövningen i Göteborg.

För 2008–2010 gäller vad som står i verksamhetsuppdragen som säger att rekryteringskampanjer och aktiviteter med mätbara mål "skall" genomföras. Vidare "skall" förbandscheferna rekrytera 20 procent av de värnpliktiga som inte genomför termin 3.

– Det borde ha klargjorts uppifrån att rekryteringen skulle undantas i besparingen. Gruppen ser till totalen och skär rakt över, säger Jan-Olof Liljedahl.

Norra Småland har dock inte någon nedåtgående trend. I september fanns 90 namn att gå vidare med och målet för året är 100. Jan-Olof Liljedahl:

– Ett halvår kan vi leva med bara intresseanmälningar via nätet, men sen måste vi komma igång med utåtriktade aktiviteter. Därför är det allvarligt om vi inte kan visa upp oss alla 2008.

TEXT: ULF IVARSSON

FOTO: ANDERS KÄMPE

Sundsvalls hemvärn rekryterade

■ Åstödagen 2007 bjöd på solen över besökare och rekryteringsgruppen ur Sundsvalls hemvärnsbataljon som fanns på sin trogna plats i Skeppshamn Åstön.

Hemvärdets stridsbåt 90H med insatsplutonen från Härnösand gav ringar på vattnet intygar hemvärnsveteranen, sergeanten Helge Gidlund, med över 35 års tjänstgöring. Efter stridsbåtens konster på vattnet

utanför Skeppshamn, genomfördes en perfekt landstigning av en grupp med förstärkning av hund.

Publiken kunde på nära håll se alla momenten innan övningen avbröts och insatsplutonen fick en välbehövlig smörgås och kaffe i rekryteringstältet. De som bemannade rekryteringstältet var Tord Bårman och Helge Gidlund.

MAGNUS LÖWENSTEIN

Magiska rader behövs för ny materiel

Ärvt materiel är grunden även i fortsättningen. I särskilt viktiga fall kan det bli frågan om nyanskaffning. Hemvärnets ledning försöker stänga sig in i försvarets materielprocess.

■ I 60 år fick hemvärnet ta över gammal materiel som blivit över från fält- och lokalförsvarsförbanden. Först kring år 2000 var tillräckligt många krigsförband nedlagda för att kunna frigöra mer modern utrustning till hemvärnet.

– Materielen, främst den personliga, har blivit allt bättre de senaste åren, men det finns också exempel på motsatsen. Vissa materielslag som är behovsatta på U-listorna existerar inte alls i verkligheten, säger major Tobias Rosander, som arbetat med materielfrågor på rikshemvärnsavdelningen sedan den 1 januari.

INGET HELHETSGREPP

Över hemvärnet har de senaste åren varit ett veritabelt regn av materiel.

– Det har säkert blivit rätt ibland men ofta har inget helhetsgrepp tagits. Vi försöker nu

Lågtryckspannan med dieselbrännare är ett bra exempel på att hemvärnets utrustning uppgrederats de senaste åren.

få igång mer systematiska analyser med hjälp av bland annat ett antal funktionsgrupper, säger Tobias Rosander.

En sådan grupp, arbetsgruppen för ledning (Ag Led) har jobbat fram en plan för hur ter-

ritoriell ledning av insatser skulle kunna se ut. Hvbataljonsterna ingår där i försvarets ledningsstruktur med enkla lösningar som är anpassade till en krympande försvarekonomi. Om detta genomförs beror dock

på hur insatsstaben i högkvarteret ställer sig.

– På ledningssidan står vi inför ett stort tekniksprång och hemvärnet måste vara med. Då krävs att vi är med i materielprocessen fullt ut.

Striden mellan vapengrenarna om pengar till ny utrustning är hård. I sista hand är det ÖB som bestämmer vem som får vad. Om det då inte finns öronmärkta pengar i form av särskilda rader i materielplanen är risken stor att det inte blir något alls. Dessa magiska rader är alltså nödvändiga om man ska ha mer kostnadskrävande materiel i sin organisation.

– Klart är att om hemvärnet ska ingå i samma ledningssystem som övriga insatsorganisationen behöver ni programvaror och kommunikationsutrustning som möjliggör det, säger Kent Jacobsson på Försvarets materielverks anskaffningskontor för ledningssystem.

Eva och Obelix bästa ekipage

■ Årets mästerskap för försvarsmaktshundar, som gick i Falun anses vara det bästa på många år med mycket hög klass på deltagande ekipage. Samarbetet mellan SBK Dalarna och Dalregementsgruppen resulterade i bra tävlingar och prestationer för rekrytering samt fortsatt utveckling av hundtjänsten i Försvarsmakten och hemvärnet.

Bäst i det fyra disciplinerna patrullering, spårning, upplettande av föremål samt lydnad var Merja Söderlund tillhörande luftstridsskolan, tätt följd av Eva Jonsson, hemvärnet Dalarna och bronsplatsen tog kapten Johan Lindahl, till vardags chef för hundenheten på F21 hand om. Vill du se Eva och Obelix i arbete kan du bege dig till HvSS då de är flitigt anlitade som uppvisningsekipage på kurser tillsammans med andra dalekipage.

– Jag bryr mig inte om att du är chef för hundenheten på F21, trasan är min, säger Campa till husse kapten Johan Lindahl.

Vår general Roland Ekenberg var nöjd med arrangemanget och tycker att det är viktigt med tävlingar.

– En tävling fyller flera syften, både utbildande, målbildsvi-

sande och rekryterande. Kan vi dessutom tävla så att vår verksamhet blir uppmärksammat av media som i Falun når vi allmänheten på ett bra sätt.

TEXT & FOTO: BO ERIKSSON

ÄRVD MATERIEL GRUNDEN

Signalerna från regeringen om kraftiga reduktioner på materielanslaget gör att varje nytt materielsystem måste motiveras extra noga. I slutändan är det därför inte säkert att just ett territoriellt ledningssystem prioriteras.

Kent Jacobsson har föreslagit att arbetet som rikshemvärnsavdelningens Ag Led genomfört fördjupas ytterligare i en teknisk arbetsgrupp tillsammans med FMV och ledningsregementet.

Ärvt materiel kommer att vara basen för hemvärnets utrustnings även fortsättningsvis. Det ekonomiskt kärva läget gör att nyanskaffning bara är möjlig i särskilt viktiga segment.

– Det är inte lätt att komma in i materielprocessen efter 67 år just i ett ögonblick då regeringen kraftigt vill sänka anslagen, säger Tobias Rosander.

TEXT: ULF IVARSSON

FOTO: ANDERS KÄMPE

Borlängeåkåren godkänd i ny kontroll

Hemvärnets musikkår Borlänge ligger kvar i högsta divisionen. Det är resultatet efter musikin-spektör Torgny Hansons kontroll av musikkåren i samband med deras senaste högvakt.

■ Kraven är högt ställda för att en militärmusikkår ska få gå högvakt. Det är Försvarmusikcentrum som kontrollerar och godkänner alla landets hemvärnsmusikkårer. Detta sker i tre olika nivåer: förbandsspelningar, utlandsmedverkan samt statsceremoniell. Borlängeåkåren godkändes i nivån statsceremoniell redan år 2000 och har sedan dess regelbundet medverkat i högvakten. Men nu är det dags för förnyad kontroll, och det skedde i samband med musikkårens senaste högvaktstjänstgöring.

– Vi kontrollerar alla hemvärnsmusikkårer med jämna mellanrum. Nu har det gått så lång tid sedan Borlängeåkåren godkändes för högvakt och stadsceremoniella spelningar, att det var dags för en förnyad kontroll, säger musikin-spektör Torgny Hanson från Försvarmusikcentrum.

KOMPETENSEN KOLLAS

En inspektion tar i normalfallet en och en halv dag, och då ingår såväl uppträdande, klädsel och viss exercis, som en obligatorisk repertoar. Även det sätt som kåren genomför sina repetitioner och konserter, samt dirigentens kompetens kontrolleras.

– Det finns ett önskemål om att inom något år ha kontrollerat alla hemvärnsmusikkårer, säger Torgny Hanson. Därför genomför jag kontrollen av de kårer som redan är godkända för spel i statsceremoniella sammanhang i samband med en högvaktstjänstgöring.

En viktig del i kontrollen är att musikkårens utseende och stil, samt att den har rätt storlek, minst 36 musiker. Även instrumentuppsättningen och balansen mellan olika instrument måste stämma.

– Jag bedömer bland annat hur musikkåren genomför högvaktsceremonin. Att det är precision och att det fungerar ihop

Hemvärnets musikkår Borlänge på marsch mot armémuseum och kontroll av musikin-spektör Torgny Hanson.

med truppen, säger Torgny Hanson. Min slutsats är att Hemvärnets musikkår Borlänge är godkänd för spel i statsceremoniella sammanhang som är den högsta nivån, även om det finns detaljer som kan förbättras, säger han.

VI KLARAR KRAVEN

Under avlösningssceremonin vid Slottet genomförde musikkåren ett figurativt program under ledning av hemvärnstrumslagare Eva Hellström.

– Vi har jobbat hårt med många extra repetitionstimmar inför högvakten. Därför är det skönt att vi klarar de krav som Försvarmusikcentrum ställer, säger kårchefen Stig-Erik Fahlström stolt. Det är viktigt för oss att hålla en hög kvalitet, inte minst för att locka nya unga musiker till orkestern.

17 GODKÄNDA

Hemvärnsmusiken omfattar 31 musikkårer från Ystad i söder till Luleå i norr. I dag är 17 av dessa godkända för högvakt. Målet är att alla hemvärnsmusikkårer

ska ha klarat detta senast under år 2008.

Hemvärnets musikkår Borlänge bildades år 1940 och är

den äldsta av de hemvärnsmusikkårer som finns i dag.

TEXT: MIKAEL PRENLER

FOTO: STIG-ERIK FAHLSTRÖM

Medinflytandet granskas på inspektionerna

■ Varje år genomförs fyra till sex inspektioner av rikshemvärnschefen. Då kontrolleras bland annat hur väl hemvärnsförbanden och utbildningsgruppen uppfyller de ställda kraven. Nya riktlinjer för hur in-

spektionerna ska genomföras har utarbetats i dagarna och i framtiden ska man även inkludera de demokratiska aspekterna av hemvärnets verksamhet genom att granska de lokala råden och medinflytandet.

Ingen höjning av instruktörsarvodet

■ Det finns inga planer på en höjning av det nuvarande instruktörsarvodet på 130 kronor i timmen. För att kompensera för inflationen skulle i så fall en höjning till 150 kronor behövas göras, skulle man dessutom kompensera för löneökningar blir det i storleksordningen 200

kronor i timmen. Något som i så fall skulle leda till ökade kostnader för hemvärnets övningar.

Instruktörsarvodet utgår bland annat till personal i hemvärdet när de anlitas för att leda övningar i andra förband än sitt eget.

Hemvärnets kompetens behövs vid kriser och katastrofer

Krishantering förutsätter att länsstyrelsen aktivt samverkan med andra aktörer inom området räddning och säkerhet.

■ Vi arbetar efter visionen att bidra till ett tryggare och säkrare Stockholms län. Detta omfattar alla människor som bor eller vistas i länet och i den miljö som omger oss, sa Stefan Dellså, försvarsdirektör vid Länsstyrelsen i Stockholms län på en konferens om regional krissamverkan i Sollentuna i september. En sådan part är hemvärdnet.

– Då jag träffar företrädare för civila myndigheter efterfrågas ofta vilka kompetenser som Försvarsmakten, särskilt hemvärdnet, kan bidra med i händelse av olyckor, sade generalmajor Anders Lindström från OPIL (Försvarsmaktens Operativa insatsledning).

Med kompetenser menar han

personal som är utbildad och övad för krishantering.

I Försvarsmaktens uppgifter ingår också att kunna stödja det civila samhället.

UTBILDAD PERSONAL FINNS

– I dagsläget kan vi endast påräkna värnpliktiga under utbildning eller personal i hemvärdnet. Det gäller att kunna använda samhällets civila och militära resurser på rätt sätt. Hemvärdnet har redan färdigutbildad personal, sa Anders Lindström.

Försvarsmaktens omorganisationer är inte bara av godo. Gamla kontaktvägar försvinner och nya tillkommer. Så var det med de tidigare militärdistriktsstaberna, framhöll Hans-Ivar

Swärd, säkerhetssamordnare vid Nacka kommun.

– I Nacka har vi anpassat oss efter verkligheten och sett över hela vår samverkan med frivilligorganisationer och Försvarsmakten.

– Försvarsmakten har fyra Säksam-sektioner. Grupperingsplatserna är Boden, Stockholm, Göteborg och Malmö, berättade överstelöjtnant Jan Forsberg, chef för Säkerhets- och samverkanssektion Stockholm. Vi är den del av Försvarsmakten som leder militär säkerhetstjänst och civil-militär samverkan i Mellansverige.

Om en extraordinär olycka skulle inträffa gäller det att ha en fullt utbyggd och inövad

krisledningsorganisation, som omgående kan börja arbeta.

REGELBUNDNA ÖVNINGAR

– För att underhålla och stärka samhällets beredskap mot katastrofer och extraordinära händelser utbildar sig och övar ansvariga organisationer regelbundet. Nyckelordet för samhällets krishantering är samverkan, sa utbildningsledare Göran Dalin vid Länsstyrelsen.

I Stockholms län finns ett särskilt övningsråd för att hålla ihop verksamheten. För samverkan mellan länen har länsstyrelserna bildat arbetsgruppen Övergripande samverkan i Mellansverige, ÖSAM.

GUNNAR MÖRK

Skåne väljer ledarstil

■ Skånska gruppen satsar på utvecklande ledarskap, UL, och har nu två examinerade handledare, nämligen Anders Ohlsson och Anna Bjuggelius, båda hemvärnsbefäl.

Totalt finns i hemvärdnet i dag sex UL-handledare.

Det är försvarshögskolan i Karlstad som utbildar dem.

Anders och Anna ska börja med att följa upp två tidigare kurser i P7:s regi som inte avslutades när de ordinarie handledarna kommenderades till utlandstjänst. Under 2008 hjälper även de till med annan chefsutveckling inom Skånska gruppen och HBR Skåne.

Utvecklande ledarskap handlar om att välja en ledarstil som både främjar personlig utveckling och organisationens resultat. En bra ledare är en föregångsman som inspirerar och motiverar och visar en personlig omtanke om medarbetarna.

Ledarstilen ska främja både resultat och personlig utveckling.

Deltagarna i grundkursen samlar in anonyma omdömen om sig själva och jämför med sin egen självbild. En personlig utvecklingsplan skrivs.

– Vi har sett exempel på deltagare som sett sig själva som inspiratörer medan bedömarerna inte sett ledaren på samma sätt. Det har hänt att utvärderingen visat att man varit så inspirerande att medarbetarna har haft svårt att komma till tals, säger Anders Ohlsson.

Han har haft stor nytta av sin

ledarutbildning både i hemvärdnet, jobbet och i privatlivet. I sin civila gärning som regionchef ska han leda återsäljare som inte är anställda av företaget.

– Jag har inte det direkta mandatet att verka som chef över dessa utan måste förlita mig på ett utvecklande ledarskap.

På HvSS genomförs årligen ett antal UL-kurser, främst för högre befäl som ett steg i befördringsgången.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

KFÖ-vecka kan bli permanent 2009/2010

■ Från 2009 är målet att alla 60 bataljoner i hemvärdnet ska genomföra en KFÖ-vecka. Dessutom kommer en befattnings-KFÖ respektive en förbands-KFÖ genomföras vartannat år. Förutom dessa övningar som räknas som avtalstid kommer även lokala utbildningar i bland annat skytte och materieltjänst bedrivas av förbandens egna instruktörer. Dessa övningar räknas dock som övrig tid. Rikshemvärnschefen krav är att förbanden på sikt ska uppnå en avtalsuppfyllnad på 85 procent, vilket är gränsen för ett godkänt förband.

Under 2008 kommer 10 bataljoner fördelade över hela landet att fortsätta pröva formen av KFÖ-vecka.

THERESE ÅKERSTEDT

Värden för tiotals miljoner räddades

När hemvärnet rullade in i översvämmande Ödeshög fick utsatta människor nytt hopp.

■ Ett intensivt regnväder satte 1 100 hektar mark i Ödeshög under vatten under veckan 9–15 juli. Räddningschef Hans Felixon sammanfattar nästan rörd den veckolånga räddningsinsatsen:

– Jag kan inte ge hemvärnet nog mycket beröm. Vilken samhällsnytta ni har gjort för oss som lever i den här kommunen!

Kommunens företrädare poängterade under en avslutningskväll i Ödeshög i september att hemvärnsförbanden är självgående. Hans Felixon, själv en gång hemvärnsman i den gamla organisationen, framhöll många fördelar. Han återkom särskilt till en:

– Det moderna hemvärnets befäl kan verkligen peka med hela handen och få saker gjorda. Det finns en mängd förmågor i leden och en organiserad uthållighet. Det är nästan så vi inom räddningstjänsten blir lite avundsjuka. Jag hoppas verkligen att allt fler upptäcker att det har hänt mycket inom frivilligförsvaret. Numera handlar det om unga, kompetenta soldater som har massor av både militära och civila kunskaper.

TONVIS MED SANDSÄCKAR

Hans Felixon visade bilder på vatten, vatten och en rad av raserade vägar. Det framgick tyd-

Gamla E4 längs Vättern var sig inte lik. På sina håll rasade tiotusentals kubikmeter vägbank ner i Vättern.

ligt att han fortfarande lever med sina stressiga minnen av en av de värsta sommarveckorna i kommunens historia. Flera gånger kom han tillbaka till samma fundering:

– Hur kul kan det vara att bryta sin semester för att rekognosera, stå i forsanade vatten, köra terrängbil, göra dygnslånga insatser som vägposter eller fylla på och bära 8 000 sandsäckar à 25 kilo, alltså 200 ton. När jag bad Försvarsmakten om hjälp kunde jag inte drömma om att så många skulle vara beredda att jobba så intensivt och

så länge. Men drygt 80 män och kvinnor ställde upp och gjorde ett oavlönat jobb utan krav på kompensation.

En mängd pumpar gick på reservverk dygnet runt. För att hålla vattnet i schack i Visjöån krävdes åtta stora pumpar som flyttade 170 000 liter i minuten – eller en simbassäng på tre minuter.

LAX I SÄDESFÄLTEN

Över vissa brustna fördämningar rann det 4–5 000 liter i sekunden. Fler och fler hus närmade sig gränsen till att kunna

räddas. Delar av ytskiktet på gamla Riksettan svävade formligen på vatten. En bonde ringde räddningstjänsten och bad om hjälp. Han hade fått in Vätternlax i veteodlingarna. Hur skulle han göra?

UTAN BETÄNKETID

Den gemensamma insatsen gjorde att många bönder drabbades mindre av katastrofen och faktiskt kan räkna med skördar 2008. Ett dussin fastigheter räddades, bland dessa två stora varuhusbyggnader. Hans Felixon bedömer att värden för tiotals miljoner kronor skönades genom bra samverkan. Hur hade ni gjort om inte hemvärnet funnits? Svaret kom utan betänketid:

– Det hade inte gått att klara det här utan hemvärnet. Vem skulle vi ha vänt oss till? Att samla frivilliga på gatan hade troligen skapat mer lednings- och utbildningsarbete än vad deras insats givit tillbaka. När hemvärnet rullade in i Ödeshög gav vi utsatta människor nytt hopp. Utan stödet från Folkunga hemvärnsbataljon hade vi troligen haft ett helt annat facit – med omfattande miljonförluster och i värsta fall även förlorade människoliv.

TEXT & FOTO: GÖRAN LINDQVIST

Duffen ger ungdomsorder

■ Målet för ungdomsutbildningen är att ungdomarna ska gilla försvaret så att de gör lumpen och sen ansluter sig till hemvärnet. Varje bataljon ska ha minst en avdelning med minst två utbildade och förordnade ledare. HvSS utarbetar metoder för certifiering av ungdomsledare. Allt detta framgår av dokumentet direktiv för uppdragsförslag, populärt kallad duffen.

Inte bara B-styrka

■ Utbildningen 2008 ska handla om grundförmågorna det vill säga skydda, bevaka och ytövervaka. Hemvärnet ska samövas med andra förband i försvaret men inte bara som B-styrka. Som stridsmiljö för hvsinsatsförbanden utpekas tätorter, vid kärnkraftverk, elförsörjningsknutpunkter, flygplatser och hamnar.

Värnplikt i Örebro igen

■ Försöken med direktutbildningen, eller GSU hemvärn fortsätter 2008 i Härnösand (Västernorrlandsgruppen) och i Villingsbergslägre (Örebro- och Värmlandsgruppen).

Rikshemvärnschefens insatsövning sker 2008 i Malmö-området i oktober. År 2009 görs det hela om i Umeå.

Rättelser

■ I fakta om försäkringar på sidan 33 i förra numret blev det fel om begravningshjälp. Rätt är att ett helt basbelopp utgår.

■ Huvudartikeln om ungdomstävlingen i nr 4/07 var skriven av Bengt Plomgren.

■ Neddragningarna i Försvarsmakten *förändrar* förut-sättningarna för frivilligorganisationerna, inte förbättrar som det råkade stå i intervjun med Leif Tyrén, generalsekreterare i Försvarsutbildarna i nr 4.

Truppluftvärnet till heders i Karlskrona

Blekingegruppen övade i september 2. hemvärnsbataljonen på gamla klassiska övningsplatser, nämligen Bollö, Kungsholmen och Torhamns udde.

■ Det hela började i Vedeby vid bataljonens nya förråd, där all materiel som behövdes snabbt packades på förbandets egna och inhyrda fordon. Efter bataljonsuppställning fördelades de knappt 100 deltagarna på tre övningsstäder och ett logistik-gäng.

Tät 1 med personal ur 21. och 22. hvkompaniet transporterades till Torhamns skjutfält där det genomfördes utbildning i att bekämpa luftmål med understödsvapen (ksp58), truppluftvärn.

Detta är en förmåga som hemvärnskompanierna ska ha enligt den taktiska målsättningen, men som inte övats på många år i Blekinge och troligen inte heller i övriga Sverige.

Att övning ger färdighet visar de träffresultat som målflygaren rapporterade ner till skjutledaren. Första gången var 4 av 500 skott inom 12 meter från korven medan det mot slutet av skjutningarna var upp till 10 procent inom 12 meter vilket får sägas vara godkänt mot bakgrund av den korta tid som stod till förfogande.

Truppluftvärn har inte övats på mycket länge i Blekinge och troligen inte i landet i övrigt heller.

Tät 2 bestående av 213. och 233. hemvärnsinsatsplutonerna transporterades från Vedeby med buss och stridsbåt till Kungsholmen för utbildning i CBRN och sjösäkerhet. På stationen med CBRN gjordes tillpassningskontroll av de personliga skyddsmaskerna och utbildning på indikeringsutrustning CAM. På den andra utbildningsplatsen fick soldaterna utbildning i att överge fartyg. Detta innebar, förutom materiellkännedom om livflotten och dess innehåll, ett sensommarbad i båthamnen för att lära sig hur man tar sig upp och agerar i livflotten. Några som inte lyck-

ats få ordentligt tätt mellan dräkt och handleder eller hals blev tvungna att byta ut de blöta kläderna efter badet.

Tät 3 med personal ur 23. hvkompaniet och några ur 1. hvbat. busstransporterades till örlogshamnen och därifrån med Sjövärnsskårens inhyrda 200-båt ut till Bollöarna.

Där övades tagande av objekt samt sjukvårdsmoment. I centrum stod gruppens strid och gruppcheferna fick efter plutonchefens order rekognoscera och öva innan momentet genomfördes med skarp ammunition. Under striden spelades också sjukvårdsmoment upp för

att ge deltagande sjukvårdare möjlighet till träning.

Då 2. hvbataljonen har marina uppgifter var ett viktigt moment att kontrollera bataljonens förmåga att leda sjötransporter. Transporterna ombesörjdes av förbandets båda stridsbåtar och en inhyrd 200-båt. En ledningsplats upprättades i örlogshamnen och båtbesättningarna transporterades i flera omgångar personal-, mat- och materiel mellan Bollö, Kungsholmen, Finskan, Torhamn och örlogshamnen. 200-båten tjänstgjorde dessutom som säkerhetsbåt för skjutningarna på Bollö och fick avvisa flera båtar från riskområdet.

Inga olyckor eller tillbud inträffade under helgen vilket visar att deltagarna haft nödvändig kompetens och att övningsplaneringen gjorts på ett riktigt sätt.

Resultatet är godkänt utom ifråga om antalet deltagare, men de som var med gjorde väl ifrån sig och vara nöjda med upplägget.

TEXT & FOTO: KLAS LEWIN
CHEF BLEKINGEGRUPPEN

Nu kommer kortare kolv till ak 4

■ Under 2008 och 2009 kommer de nya kortare kolvarna att börja fördelas.

– Vår målsättning är att det ska vara klart 2010 om verkstadsresurserna finns. Det har en mycket hög prioritet, säger Bo Isaksson, vapenofficer i försvarsmakten.

Huvuddelen av personalen i hemvärnet ska vara beväpnad med ak4 B. Problemet är att den nuvarande kolven är för lång för att tillåta en optimal skjutställning för personer under medellängd. Det kan även drabba

personer med korta armar.

– Målet är 5 000 kortare kolvar, en bedömning är att strax under en fjärdedel av personalen behöver dem. Förr hade man krav på minimilängd på värnpliktiga men det senaste åren har man frångått det. Då har vi insett att något måste göras, säger Bo Isaksson.

Det är framförallt många tjejer som drabbas eftersom de generellt är kortare än killar?

– Vi har stor respekt för det men ser det inte som könsrelaterat utan som ett behov att anpassa kolven efter soldaternas längd. Det kommer att bli någon typ av personlig tilldelning men det bestämmer Mats Göransson på rikshemvärnsavdelningen. Vi försöker hela tiden anpassa materielen till tjejer

men vi kan inte bara ställa om på en natt.

För att komma till rätta med problemet har man valt två lösningar. Det finns i dag en helt inskjutningsbar kolv som redan är inköpt i 500 exemplar. De ska dock tilldelas SKBR:s bilförare i insatsplutonerna.

KAN BLI FRAMTUNG

Huvuddelen kommer att få en kortare kolv och man undersöker olika alternativ.

– Det finns i dag inga justerbara kolvar till ak 4. Om man bara kortar kolven får man en kraftigare rekyl och den kan bli framtung. Ak4:an är i dag ett extremt välbalanserat vapen och en kortare kolv måste även fungera säkerhetsmässigt.

I dagsläget är många verk-

stadsresurser upptagna av Nordic battlegroup så det är svårt att säga i vilken takt fördelningen kan ske. Men arbetet är inplanerat under 2008–2009 för Försvarets materielverk.

Pengarna till de nya kolvarna kommer inte att påverka hemvärnets övningsutbud utan bekostas av försvarsmaktens materielanslag.

En annan glad nyhet är att den gamla vapenremmen kommer att ersättas under samma tidsperiod.

– Hemvärnet ska få samma bärsystem som till ak 5 C+D, vi ska på sikt ersätta läderremmen. Det kan också underlätta användandet av ak 4 eftersom det blir lättare att reglera vapenremmen, säger Bo Isaksson.

THERESE ÅKERSTEDT

Musikalisk fullträff i Umeå

Den första söndagen i oktober gav Hemvärnets musikkår Norrland en konsert i jätteformat på Norrlandsoperan i Umeå. Musikkåren, som bestod av cirka 100 medlemmar ur hemvärnsmusikkårerna i de fyra nordligaste länen, bjöd på en maffig upplevelse för både öron och ögon.

■ – Fantastiskt, otroligt bra. Vilka musiker, sa Monica och Roger, två av åhörarna som också är körsångare i Umeå.

Klockan 14.00 på söndagen slogs det första stycket igång. Tonerna av Helge Dambergs mäktiga "Hemvärnsmarsch" höll nästan på att lyfta taket av den fina konsertsalen.

– Jag visste inte att hemvärnsmusiker var så bra, var en spontan kommentar från en av besökarna direkt efter konserten.

Det här var fjärde gången man samlade musikkårerna för en gemensam repetitions- och konserthelg.

– Det är toppen. Vi behöver detta, det ger oss flyt på hemmaplan, sa Elisabeth Salomonsen, Östersund, initiativtagare till den första sammankomsten i Lycksele 2002. Örnsköldsvik var platsen 2005 och i fjol var man i Östersund.

LÄRARE OCH ELEV

Klarinettisten Stina Söderström, medlem i Hemvärnets musikkår Lycksele sedan hösten 2006, var med för första gången och tyckte att hon lärt sig jättemycket.

– Det här var jätteroligt, kul att vi blev så många, sa Stina som under repetitionerna suttit intill sin lärare, Erling Stenmark, dirigent i Lycksele.

– Jag kan bara hålla med. Det har varit fantastiskt även för oss musiklejare och dirigenter.

Stina Kuoppa, tandläkarstuderande från Borlänge, har bott

Efter många försök lyckades man i år engagera Andreas Hanson som repetitör och inspiratör.

Stina Söderström, Lycksele, var med för första gången och satt intill sin lärare, Erling Stenmark.

Anders Hårstadhaugen, eufonist vid Marinens musikkår i Karlskrona, instruerade och satt även med i sektionen under repetitionerna och konserten.

i Umeå i tre år och spelar normalt oboe i Umeåkåren. Men nu hade hon lämnat oboen hemma och spelade under helgen slagverk.

– Jag har spelat slagverk i bara några veckor och det har varit oerhört utvecklande.

INSPIRATION OCH SPEGLÄDJE

Flera av landets ledande blåsmusikdirigenter har engagerats vid de olika tillfällena. I år var det var Andreas Hanson, som till vardags är konstnärlig ledare vid Marinens musikkår i Karlskrona, som höll i taktpinnen.

– Det har varit kolossalt inspirerande att få träffa så många hemvärnsmusiker som har en sak gemensamt – en enorm spelsglädje. Jag hoppas verkligen att vi får en chans att göra det här igen, sa Andreas.

Den stora musikkåren bildades av medlemmar ur Hemvärnets musikkårer från Umeå, Lycksele, Norrbotten (Luleå) och Jämtland (Östersund).

Under helgen genomfördes även ett musiksamordningsmöte med representanter från Umeå, Lycksele, Norrbotten, Östersund och rikshemvärnsavdelningen i Stockholm. Där fattades beslut att det nästa år ska göras en blåsorkesterkurs i Umeå. 60 hemvärnsmusiker antas.

TEXT & FOTO: MATS ENGFORS
INFORMATIONSAVDELNINGEN
BODENS GARNISON

Fortsatt arbete med motionerna

■ Under det senaste sammanträdet med rikshemvärnsrådet justerades några av svaren på motionerna som redovisades i förra numret av tidningen. Motionen om befattningspeng till ställföreträdande gruppchefer ansågs så principiellt viktigt att rådet ändrade sitt ursprungliga

avslag till ett bifall. Trots att de fortfarande inte anser att det finns ett ekonomiskt utrymme med tanke på kommande besparingar och hemvärnets övriga utveckling. Alla motioner kommer att behandlas av olika utskott innan rikshemvärnsstyrelsen tar ställning i frågorna.

Bok om systrarna

■ Förra hemvärnschefen i Mora, Sven Englund har gett ut en bok om hemvärnets systerorganisationer – Lotterna, Bilkåren och Skyttegillet bland flera andra.

10 000 såg hvsjukvård

■ Utställningen "Hemvärns-sjukvårdare" på Humanitetens Hus i Malmö blev en framgång. Under tiden 22/8 2006–25/6 2007 besökte 10 069 personer utställningen.

Ringrosten släpper snabbt i Halland

De som inte jobbat med hemvärnet har en bild som är helt felaktig. Förbanden här har en mycket högre nivå än jag trodde, säger Lars Olsson, ny chef för Hallandsgruppen till tidningen när vi följer rikshemvärnschefens inpektion.

TEXT & FOTO: THERESE ÅKERSTEDT

■ Vädret är perfekt för en hemvärnsövning, mulet men utan regn. Både insats och de vanliga soldaterna övar i dag grundläggande stridsituationer i ett stationssystem. Falkenbergs insatspluton framrycker till en vägför att göra ett eldöverfall, när fienden blir övermäktig, drar sig växelvis bakåt under eldgivning. Efter ett genomförande släpper det mesta av ringrosten.

– Det vanligaste felet vi gör är att gröta ihop oss, konstaterar en av soldaterna under utvärderingen.

På en kulle med utsikt över fälten har Varbergs insatspluton ksp-tjänst. Soldaterna har själva uttryckt önskemål att lära sig grunderna i understödsvapnen, även om det finns utsedda skyttar.

– Jag har precis blivit ksp-skytt men det är bra att alla får lära sig hantera den, säger Jonne Wikberg efter att de sammanfattat övningen.

– Ja, det är alltid kul att få återknyta bekantskapen med ksp:n, tillägger gruppchefen Simon Lindqvist.

En bit bort övar Martin Svensson och

Mikael Jonsson ur Laholms insatspluton ladda och patron ur på granatgeväret.

– Man aktiveras hela tiden och att få lära sig det från grunden igen är kanon, säger Mikael Jonsson medan de byter plats.

När handgreppen sitter i knästående visar instruktören hur de ska ligga för att inte skadas av utblåset. Det gäller att vrida ryggen ordentligt och laddaren måste se till att ha huvudet i höjd med skyttens.

– Jag övar gärna mer grundläggande soldatfärdigheter, säger Mikael Jonsson som muckade för över tio år sedan och som nyligen gått med i hemvärnet.

– Det hade väl legat och pyrt ett tag så jag gick in på nätet och anmälde mig.

Att hantera granatgeväret i liggande ställning är inte helt lätt, men desto roligare när det väl sitter.

SKOTTSKADAD I BRÖSTET

Ingen strid utan offer, därför får en sammanfattad insatspluton från Halmstad och Kungsbacka öva sjukvårdstjänst mitt under ett anfall. Under framryckningen blir Enes Soporice skjuten i bröstet. Samtidigt

som gruppen besvarar elden försöker hans kamrater få fram baren och förbinda skadan.

– Jag tog hand om hans vapen och han hade svårt att andas så jag satte honom upp, säger Oskar Stolt efter att de fört Enes på bår till återsamlingsplatsen.

Vem lade förbandet? undrar instruktören.

– Det var nog jag, det gick så fort att jag inte kom ihåg det. Det blödde så jag lade ett tryckförband, säger en av soldaterna efter en lång tystnad då alla ser frågande på varandra.

SNABBT I SKYDD

Rådet de får är att snabbt föra den skadade i skydd, oavsett vilken typ av skada soldaten har. Och att inte glömma att göra patron ur på vapnet. Röda korsets representant, Per Spjuth är imponerad av soldaternas som trots att de haft lite sjukvårdstjänst skötte sig bra.

Att bli en duktig sjukvårdare kräver dock mycket utbildning och många övningar. När vi besöker sjukvårdarna håll-

Enes Soporice har blivit skjuten i bröstet under ett anfall och bärs bort till återsamlingsplatsen, sjukvårdsmoment gör att gruppen får mer än bara striden att bekymra sig om.

Sjukvårdaren Mathias Bengtsson ser till att den skadades nacke stabiliseras vid förflyttningen till baren.

Dagen har ännu inte släppt taget när kompaniet anfaller. Bland träden hörs smattret av automateld.

ler de som bäst på att ta hand om en fingerad nackskada. För att inte skadan ska förvärras stabiliserar Mathias Bengtsson huvudet med sina händer.

– Jag har varit med i ett år och imorgon ska jag få följa med insats när de övar, det ska bli intressant, säger han.

Under övervakning av Malin Palmén, sjukvårdsinstruktör på Lv6, flyttas den skadade över till en helkroppsskena som sedan snörs åt. Vid rygg- eller nackskador gäller det att fixera hela kroppen innan transport.

FFK REKOGNOSERAR

Medan soldaterna och sjukvårdarna övade i skogen drillades de två staberna i ledningsträningsanläggningen. I bataljon Nords stab har piloterna ur Frivilliga flygkåren samlats runt en karta. Stribefälet Claes Svensson håller på att informera dem om nästa spaningsuppdrag. Förutom att de ska fotografera och skaffa sig en överblick över skyddsobjekten vill han även veta mer om tillfartsvägar och eventuella fordon i området.

– Det enda som sätter gränser är vädret och det är inga problem i dag. Vi kan lämna över ett usb-minne med bilder efter

flygningen, säger flygggruppens chef, Lenart Persson.

Med på flygningen följer Dan Rosqvist som är underrättelsebefäl.

– I verkliga lägen är FFK oerhört värdefulla, när man väl lärt sig att använda dem, säger han.

Under dagens övning verkar de i bataljon Syds område för att förenkla målspelet. Ett av de objekt som ligger i bataljon Nords vanliga område är kärnkraftverket Ringhals. Inför ett kontrollerat utsläpp ska de hjälpa till att evakuera boende på halvön. Genom att öva för det svåraste, väpnad strid, förbereder man sig även för civila insatser.

– När man behärskar väpnad strid kan man även stödja samhället. Det är viktigt att cheferna går i sin befattning, det är nummer ett, säger Lars Olsson, chef på Hallandsgruppen.

Han har bara varit chef i två månader men har redan hunnit bli varm i kläderna.

– Jag har följt verksamheten under våren så jag är hyfsat insatt. Hemvärnet är ett helt nytt område för mig och det är få på min nivå som får jobba med insatsorganisationen. Att jag kan arbeta nära per-

sonalen är en viktig orsak till att jag tog jobbet.

Han har ännu så länge inte blivit besviken.

– De som inte jobbat med hemvärnet har en bild som är helt felaktig. Förbänden här har en mycket högre nivå än jag trodde. Men det är mycket kvar att utveckla, konstaterar han.

Nästa år ska bataljonerna ta steget från skog till bebyggelse. Den största utmaningen är annars att öka rekryteringen och att behålla de man redan har.

HITTAT SINA ROLLER

Inne i bataljon Syds stab sitter stabsbiträdet Emelie Johansson framföra datorn och för in anteckningar i krigsdagboken.

– Vi använde inte dator i utbildningen så det är kul att få lära sig något nytt. Stabsarbetet är både utvecklande och lärorikt.

En bit bort sitter signalister ur FRO och tar emot meddelanden som de sedan vidarebefordrar till rätt person.

Bataljonschefen Kay Rönn tycker att stabstjänsten fungerar bra och att alla hittat sina roller.

– Det är en välövd stab som finslipar sina brister. Det gäller att vara effektiv och

Kay Rönn, chef bataljon Syd, berömmar stabens arbete. Här får han en underättelserapport av Siw Mehilainen.

Gruppcheferna lyssnar spänt vid chefens ordergivning. Insatsplutonen ska anfalla med skarp ammunition och det gäller att inte hamna fel och missa skjutgränser.

Piloten Mikael Persson ur Frivilliga flygkåren ser till att bataljonsstaben får en överblick av läget vid skyddsobjekten.

snabb så att kompanierna får tid på sig att planera. Vi har använt fempunktsordern och Put, planering under tidspress, i ett år men behöver utvecklas mer.

Han berömmar Hallandsgruppen och Lv6.

– Jag utgår från de order jag får av chefen Lv6 och sedan beställer jag utbildning av Hallandsgruppen. Den enda begränsningen är de ekonomiska ramarna så jag är väldigt nöjd.

TIDSÖDANDE

I bataljon Syd har man samlat all materiel till ett stort förråd. Bataljonskvartermästaren Rolf Calissendorff visar det prydliga och noga uppmärskta förrådet. Men det har krävts i runda slängar 2 000 timmar att lämna in all gammal materiel och sortera in det nya.

– Det har gått ett antal semestrar, konstaterar kvartermästaren.

– Vad som än händer har vi materiel som fungerar, men jag är lite orolig att vi tagit över centralförrådets arbetsuppgifter, säger bataljonschefen.

Men rent generellt är de flesta nöjda med den personliga utrustningen och förbandsmaterielen, tack vare ett bra samarbete med FMLog.

Efter lördagens uppträffning av kunskaperna är det dags för söndagens final. Soldater och befäl ur de två bataljonerna sätts samman för att göra ett kompanianfall. En av tättgrupperna får tidigt stridskontrakt, fienden skjuter på dem i sidan och de får kasta sig i skydd och besvara elden. När fienden drar sig tillbaka kan de fortsätta framåt, ytterligare en fientlig skytt blir överraskad och nedkämpad. Medan de tagit stridsställning och väntar på resten av kompaniet passar gruppchefen Richard Lindqvist på att fylla på ksp-banden.

– Vi har fått riktigt bra flyt, det är jättekul och en väldigt nyttig övning. Det är ju inte bara gruppen att ta hänsyn till, säger Richard Lindqvist som varit med ett år.

Soldaten Per-Olof Kullendorff som fått skjuta en hel del med sin ksp håller med.

– Det är bra med tillämpade övningar, då får vi sätta samman det vi övat tidigare.

Att det skiljer ett tjugotal år mellan Per-Olof Kullendorff och hans unga gruppchef är inget problem, i stället berömmar han Richard Lindqvist för hans entusiasm.

Automateld hörs vid sidan om gruppen medan resten av kompaniet gör en om-

fattning. På vägen stöter plutonerna på allt fler fiender och det blir häftiga strider. Kompanichefsamlar sina plutonchefer för att få en överblick över läget. I en svacka en bit bakom står ordonnanserna Johan och Jörgen Olsson och väntar på nästa uppdrag.

– Vi var här och rekognoserade terrängen igår, vi måste veta var vi kan köra och var kompaniet kan framrycka, säger Johan.

De båda bröderna tycker de blivit väl omhändertagna i förbandet men tillägger att det gäller att hålla sig framme så de inte glöms bort. Både bildligt och bokstavligen.

När vi lämnar kompaniet pågår striderna fortfarande, i stället för lös ammunition ska vi följa med på insatsplutonens skarpskjutning. I den kuperade terrängen hoppar målen upp med jämna mellanrum medan grupperna anfaller understödda av varandra.

Fart, fläkt och mycket bly i luften gör att pappfigurer och rörliga mål snabbt bekämpas.

Med adrenalinet pumpande kan vi konstatera att målet är uppnått, utan några incidenter med vådaskott eller missuppfattade skjutgränser. □

Hemvärnets toppförband unik resurs för FM

Mot räddningen. För att undvika att de som vinschas upp ska börja rotera på grund av luftvirvlarna som skapas av rotorn, håller sig helikoptern hela tiden i rörelse under vinschningen.

Den militära spetskompetensen i alpin förmåga besitter hemvärnet, det är nämligen så fjällräddarna har valt att organisera sig. Och det är till denna del av hemvärnet som specialförbanden vänder sig för att utveckla sina alpina färdigheter.

TEXT & FOTO: ULF PETERSSON

■ Kebnekaise fjällstation i början av juni. Efter att ha lämnat ett försommarvarmt Stockholm för nordligaste delen av landet är kontrasten slående. Det snöar ymnigt, tre plusgrader, tunga skyar.

Ett tiotal fjällräddare genomför den årliga övningen tillsammans med polisens helikopterbesättningar från Boden. Den ofta komplicerade uppgiften att undsätta nödställda med hjälp av helikopterns vinsch är något som ständigt måste övas, färdigheterna är färskvara.

Mikael Amlert är chef för den alpina hemvärnsgruppen som även utgör Alpina fjällräddningen. Den tidigare löjtnanten på nedlagda I 22 i Kiruna ser stora fördelar i att organisera sig i hemvärnet. Dessutom behöver Försvarsmakten den kompetens som gruppen besitter, det var därför gruppen i sin helhet rekryterades.

REKRYTERADE SOM GRUPP

– Vi är en grupp inom Försvarsmakten som kan användas som säkerhetsresurs ►

Det är ett väl sammansvetsat gäng som årligen genomför övningen i Kebnekaise.

under övningar eller gå in som instruktörer i andra hemvärnsgrupper. Ibland övar vi tillsammans med insatsplutonen men vi gör det hela tiden som en egen grupp. Fördelen är att vi kan tillbringa mer tid tillsammans som en grupp. Jag vill påstå att vi är Sveriges enda militära förband som kan agera i en högalpin bergsmiljö självständigt. Uppgifterna kan vara spanings-, räddnings- eller sökuppdrag.

Med Försvarsmaktens engagemang i Afghanistan har behovet av den kompetens som gruppen besitter ökat.

– Alpin kompetens är något man bygger under lång tid. Det tar kanske 15 år att nå en nivå där man fungerar som räddningsman, säger Mikael Amlert som fått sin militära bergsguideutbildning i Alperna.

BRA SKOLNING

Nyttan med den militära skolningen är obestridlig, anser Amlert. Sambands-tjänst, ordergivning, samverkan, ledning, bivackering är några exempel på färdig-

heter som det militära utvecklat och som kommer deras uppgifter som fjällräddare till gagn.

Även Försvarsmakten har användning av den alpina hemvärnsgruppen. Då specialförband utbildas i alpin kunskap vänder de sig till hemvärdet.

– Det finns en efterfrågan på vår kunskap. Specialförbanden har ont om tid och en pressad agenda. De vänder sig till oss årligen för att öva. Det ger även oss mycket att ha den kontakten. Bergsutbildning är fostrande på alla plan, säger Mikael Amlert.

Andra uppgifter den alpina hemvärnsgruppen har är att reka vägar, säkra leder och underhålla fasta klätterväggar för värnpliktiga som övar i fjällterrängen.

– Då vi är ute på den typen av uppdrag tränar vi samtidigt samband, vi testar utrustning och vi håller vår lokalkännedom om fjällterrängen levande.

Samtliga tolv alpina fjällräddare kommer från klätterbranschen. Tillsammans utgör de en svåröverträffad erfarenhets-

massa i alpin förmåga. Flera har skidpatrullutbildning, här finns internationellt auktoriserade civila bergsguider och ett par militärt utbildade bergsguider. Men det är inte bara de formella kvalifikationerna som ska stämma. Då gruppen tar in en ny medlem sker det efter en lång process.

– Det är problem med återväxten, det är svårt att hitta rätt personer med rätt kompetens. Det tar ett till två år innan vi bestämmer oss för en ny medlem. Då man överlämnar ett hundra procentigt förtroende och bokstavligen sitt liv i händerna på en kamrat så måste vi vara säkra på att det är rätt person, säger Odd Fischer, polisman i Kiruna.

ÖVNINGEN

I sex år har guppen ingått i hemvärdet. Medelåldern är 43 år, i högsta laget tycker Odd Fischer. Alla utom en har sin bas i Kiruna.

Under övningsdygnen vet inte deltagarna vad som kommer att ske. De kallas

Fallolyckor med frakturer som resultat är den vanligast förekommande orsaken till att Alpina gruppen rycker ut. Här har ett fingerat benbrott spjälkats inför vidare transport till sjukhuset.

ut på en rad uppdrag med uppgift att hämta hem drabbade. Andra gånger är det rena momentövningar där handgreppen systematiskt går igenom.

Övningsterrängen runt Kebnekaise är inte vald av en slump. Området är det hårdast olycksdrabbade i svenska fjällvärlden. Statistiken talar sitt tydliga språk. På tio år har 18 dödsfall inträffat i den karga och klippiga terrängen. Oftast är det bristande erfarenhet, ibland i kombination med snabba väderomslag, som ligger bakom.

Ett typiskt larm är en klättrare på väg nerför berget efter en topptur. Ett ögonblick av ouppmärksamhet, personen tappar kontrollen nerför slänten. Inte sällan slutar det med en fraktur, ett brutet underben eller en bruten arm.

Bland de tolv alpina fjällräddarna finns ett par med specialkompetens sjukvård, däribland en läkare.

Brandman Lars Olsson har klättrat upp till en klippavsats på Kaipakte, alldeles intill fjällstationen. Han är för tillfället figu-

rant och spelar en nödställd som efter ett fall skadat både ben och arm.

STÄNDIG JOUR

Standard operation procedure, SOP, är den modell Alpina gruppen arbetar efter. Det är en rad typmoment som de övar på och utifrån dessa skapat befattningar så att varje gruppmedlem vet vad som förväntas av dem.

Det är en insatsledare, räddningsman 1, räddningsman 2 och en sjukvårdare. Alla tar sig till den nödställda på klippavsatsen. Platsen säkras med rep, skadorna undersöks, alla verkar i sina roller.

Arm och ben fixeras innan helikopterns vinsch transporterar den skadade och sjukvårdare upp till räddningen.

De tolv alpina fjällräddarna har ständig jour. Då larmet går hos polisen kallar vakt-havande befäl samtliga tolv via SMS.

– Då gäller det att snabbt svara på om man har möjlighet att delta. Helst ska en grupp som går ut bestå av minst fyra personer, säger Odd Fischer.

– Beroende på hur många som kan komma loss varierar det vilka befattningar vi får i det aktuella fallet. Vi kan alla gå in på de olika positionerna men vissa av oss är mer lämpade för vissa givna befattningar, säger Stefan Nilsson, brandman i det civila.

KLÄTTRING I CENTRUM

Det grönskar i fjällen. Lövsprickningssas med snösmältning, humlorna har att tampas med hagel. Landskapet kan vid den första anblicken synas kargt, fattigt, men i en högre upplösning är det oerhört rikt på liv. Lavar och lågväxande blommor ger sin speciella blomsterprakt.

När Kebnekaise fjällstation öppnar för säsongen fylls stugorna med vandrare. 190 bäddar finns det. Skulle inte det räcka läggs madrasser på golvet. I år fyller stationen 100 år, i hundra år har turisterna kommit hit. Klättring och fjällvandring står i centrum. Rekreation men också favor. Lapplands jägargrupps alpina hemvärnsmän är förberedda. □

SMATTRANDE REPETITION FÖR INTERNATIONELL TJÄNST:

Hemvärnsinstruktörer utbildar NBG-officerare

Nordic battlegroup fick låna in instruktörer från hemvärnet när deras helikopterofficerare skulle fräschas upp på kulspruta.

TEXT & FOTO: GÖRAN LINDQVIST

■ När jag parkerar vid skjutplatsen Bäckhem på Markstridsskolan i Kvarn, kommer jag mitt i en snabbfika. Det är näst sista dagen. Stämningen är hög och det är även takten. Alla driver på för att hinna så mycket som möjligt.

Ett antal av helikopterflottiljens NBG-officerare genomför grundläggande övningar på kulspruta 58B. Målet är att de ska vidareutbildas till dörrskyttar som skyddar personal och materiel vid landning, starter och andra marknära moment. En del i detta är en modifierad ksp 58B i kaliber 7,62.

Försvarsmakten har begränsade resurser och NBG stora utbildningsbehov. Livgrenadjärgruppen blev därför en utmärkt lösning när det gällde att repetitionsutbilda NBG-personal på vapnet.

TAKTERNA SITTER I

Bland deltagarna var ksp 58B ett trevligt minne från kadettskolan på 1980-talet – något som inte repeterats en enda gång sedan dess. Men takterna sitter kvar från den tiden, vilket märktes direkt. Detta bekräftas av många röster under en paus – något som i det här sammanhanget inte betyder vila, utan bara fortsatt bandning.

– Vi har fått bra mängdträning där syftet hela tiden har varit att hålla mycket bly i luften. Alltså har vi tidvis fokuserat på problemlösning för att vidmakthålla vapnets störningsfria funktion. Det som skapar stress vid eldabrott i ett kritiskt läge blir bara en snabbt övervunnen störning när man får in rutinerna kring de enkla lösningarna, säger en av deltagarna.

Insatskompaniet i Kvarn kan det här med ksp, men mitt i deras inryckningsperiod hamnar utbildningsuppdraget lite fel. Vem mer är bra på ksp 58 i våra trak-

ter? Svaret på den frågan är enkelt: Hemvärnet. Skälet är att "58:an" är ett av de understödsvapen som ingår i varje hemvärnsgrupp. Alltså engagerades två instruktörer ur Östgöta hemvärn – de Nationella skyddsstyrkorna. Man kan ju undra hur yrkesofficerarna tacklade den situationen. Jag frågade Johan, en av deltagarna.

– I min värld är det totalt ointressant vem och varifrån en instruktör är, precis som frågan om grad. Det är kompetensen och inget annat som räknas. Det här har

En värdig avslutning på en bra vecka: Stående mejning med tvåhundrafemtio skarpa 7,62.

verkligen varit bra och det har också gett mig en helt ny bild av dagens moderna hemvärnsförband. Det som imponerar minst lika mycket är det engagemang som vi upplevt. Här har två duktiga instruktörer tagit ledigt från sina ordinarie arbeten för att arbeta med oss.

POSITIVT OCH FRAMÅT

Thomas, en av instruktörerna, fick frågan hur det är att utbilda yrkesofficerarna.

– Det har varit fantastiskt skoj att arbeta med killarna! Ett mycket positivt gäng där befälsgraderna eller bakgrunden inte utgjorde någon skillnad, utan alla var du med varandra. Friktioner, som normalt uppstår under sådana former av utbildningar, löstes snabbt tillsammans. Jag är framförallt mycket imponerad av deltagarnas stegrade kompetens på vapnet.

Jonas, en synnerligen erfaren ksp-utbildare från Livgrenadjärgruppen, kom på besök. Även han blev imponerad av det han såg.

– Gruppen har mycket snabbt nått en hög kompetensnivå. Deras skjutmoment med växelvis nedhållande eld mot två målområden på 500 meters avstånd var en fröjd att se. Mycket effektiva och duktiga skyttar. Efter bara tre och en halv dagars aktiv skjutning ligger de här grabbarnas färdigheter i nivå med vad en värnpliktig kspskytt åstadkommer efter ett halvt års utbildning här på MSS.

GLADA MUNGIPOR

Under de avslutande passen ansåg instruktörerna att gruppen nått en sådan skicklighet i sin vapenhantering att man kunde snäppa upp det avslutande momentet till stående mejning.

Det var ingen av skyttarna som inte smålog när tvåhundrafemtio skarpa 7,62 snabbt lämnade flamdämparna.

Patrik, chef för deltagarna, sammanfattade veckan:

– Det har varit en nyttig utbildning. Instruktörerna har verkligen fungerat bra och vi har trivts. Det har lett till att vi hela tiden har kunnat stegra momentens innehåll och min uppfattning är att vi nådde målsättningen med bred marginal. □

Frida Jörnelöf är yngst med sina 18 år. Tufft men kul är hennes recension så här långt.

Soldatlivet lockar tjejer

I höst hålls för första gången en GSU hemvärn, grundläggande soldatutbildning, i Östersund. Och det är tjejerna som dominerar i antal.

TEXT & FOTO: THERESE ÅKERSTEDT

■ På Fältjägargruppen i Östersund har man bråda dagar. Här utbildas totalt 30 soldater, varav nio bevakningslottor. Tanken var dock att betydligt fler skulle antas. Den planerade utbildningen i Kiruna hade för få sökande och de som blivit antagna där förflyttades till Östersund.

– Jag har hört att det är många som vill göra värnplikt och ändå tar de inte chansen att gå GSU. Det borde finnas ett större intresse, säger kapten Joakim Sandvold.

Han är i vanliga fall egen företagare och kompanichef i Härjedalen. Under utbild-

ningen är han anställd som instruktör på befälsförstärkningsavtal.

– Jag är väldigt engagerad i hemvärnet och här får jag arbeta med det mer kontinuerligt. Jag vill fortsätta utveckla mitt ledarskap och ser det som en stor ynnest.

REDAN VARIT I FÄLT

Soldaterna får samma grundläggande soldatutbildning som andra värnpliktiga. Det enda som skiljer är att de inte får någon befattningsutbildning efter de tre månaderna. När tidningen besöker dem

är utbildningen inne på sin tredje vecka och de har redan hunnit spendera några dagar i fält.

– Jag är själv imponerad av resultatet, särskilt av tjejerna. Soldaterna har nått målen med råge trots att en del har börjat från ruta noll. Stämningen har varit väldigt god. Vi har tryck på att gruppen inte är klar förrän alla är det och de stöttar varandra.

Bevakningslottorna har tagits ut av Lottakåren medan övriga fått göra en vanlig mönstring.

David Bengtsson och Peter Olsson bekantar sig med pansarskott modell 86.

– De är precis som vilka soldater som helst, när de väl antagits är de värnpliktiga, säger Joakim Sandvold.

Till skillnad från bevakningslottorna lyder därför hemvärnssoldaterna under pliktlagen.

– Lottorna har haft samma antagningskrav som på de andra, det ska inte skilja sig i någon negativ bemärkelse. De kommer att ingå i hvförbanden som bevakningssoldater och ofta som en vanlig soldat i en grupp. De ska kunna både strid och bevakning, säger fänrik Monica Wåhlin-Marklund som är lottainstruktör.

KÄNNA PÅ VAPNET

Tillsammans med löjtnant Mikael Jonsson håller hon en lektion i pansarskott modell 86.

Efter att de förklarat de grundläggande funktionerna och soldaterna lärt sig delarnas olika namn får de äntligen chansen att känna på vapnet.

David Bengtsson från Piteå tycker det är förvånansvärt lätt, men så har han in-

te sprungit runt med det på ryggen än.

– Jag skulle egentligen gjort värnplikten 1998 men då skar de ner. Jag upptäckte utbildningen av en slump och såg att den gick lägligt, säger David som vill fortsätta och vidareutbilda sig.

Om möjligt gör han gärna utlandstjänst. Bordsgrannen Peter Olsson har tidningen träffat på tidigare under en övning med hvundkompaniet i Jokkmokk. Och han tänker fortsätta där även efter utbildningen.

Efter ett teoripass i lektionssalen är det dags att trimma handgreppen utomhus innan morgondagens skjutningar. Frida Jörnelöf är yngst bland soldaterna med sina 18 år, hon gick ut gymnasiet i våras.

– Det har varit intressant och tufft de första dagarna med all utrustning och nya skor. Min bror är officer så intresset finns i familjen. Jag sökte värnplikt men ändrade mig och sökte det här i stället. Än så länge har det varit mer roligt och intressant än tråkigt och tufft.

Vad tycker du om befälen?

– De är helt underbara. De är engagerade och lägger ner mycket tid på oss, det märks att de tycker det är superkul, säger Frida Jörnelöf medan hon väntar på sin tur.

Även om merparten kommer från de norra delarna av Sverige så finns det undantag. Bevakningslottan Karin Mörngård kommer att få känna på betydligt bistrare väder än hon är van vid i Lund.

– Jag har varit med i Lottorna sedan jag var sexton år men har inte hittat min gren, så det här kom som ett brev på posten. Och det är kul att åka norrut, säger Karin Mörngård.

Dagen efter är det dags för de skarpa övningarna på Dagsådalens skjutfält. Medan den ena gruppen skuter pansarskott fortsätter hälften med grundläggande skjutövningar. Löjtnant Sten Söderberg från Fältjägargruppen går igenom vad man ska tänka på och visar hur man kan förbättra sin skjutställning. Ett av problemen är att kolven på ak 4 är för lång för många för att tillåta en optimal ställning.

– Problem är inte att hon är tjej utan att hon är kort, säger Sten Söderberg och låter Stina Johansson visa hur man kan förbättra sin skjutställning.

Hon arbetar som laddare under jord på LKAB i Kiruna och det här är andra gången hon skuter skarpt.

– Jag når inte fram ordentligt och får nästan hålla i magasinet. Men det är kul att skjuta och jag har aldrig gjort det förut, förra gången gick det lite dåligt så jag blev frustrerad, förklarar hon.

LÄTTARE SKJUTA PÅ TID

När vi får tid att prata igen vid lunchen har alla förbättrat sina resultat. Den första nervositeten har hunnit släppa.

– Knästående gick bättre än liggande så nu har jag kommit ikapp. Det blir ju lite stressigt när man kommer efter och man är ju tävlingsmänniska. Det är nästan lättare att skjuta på tid, säger Stina Johansson som trivs väldigt bra.

– Jag har inga problem att sova på kvällarna. För mig är i stort sett allt nytt men allt bygger på rutiner så det går lättare och lättare och vår grupp har fungerat jättebra.

På plats finns även några soldater från huvudstaden. Anders Ekström har tidigare bott i Luleå så han sökte till Kiruna från början.

– Jag är ganska glad att det blev Östersund i stället, vintern i Kiruna är ju ganska kall, säger han lite skämtsamt.

På Dagsådalens skjutfält hörs åter trampet av kängor. Soldaterna på GSU hemvärn kommer att gå många steg innan utbildningens tre månader är slut.

Stina Johansson får hjälp att förbättra sin skjutställning, tyvärr är ak 4:an inte anpassad för korta personer vilket gör det svårare för henne att skjuta bra.

Anders Ekström har provat på den vanliga värnplikten men tycker att befälen är bättre här.

Bevakningslotten Karin Mörngård visiteras av löjtnant Sten Söderberg före skjutning.

Till skillnad från de flesta andra har han provat på den vanliga värnplikten.

– Jag rymde in på S1 i Enköping men fick hoppa av efter tre veckor på grund av en skada i knäet. När jag hörde om den här utbildningen sökte jag direkt.

Vad tycker du så här långt?

– Det är väldigt duktiga och sociala befäl, jag hade lite farhågor innan. Det var väldigt mycket hårdare på S1 med en nästan överdriven disciplin, men det är väl anpassat till åldern på de värnpliktiga. Jag hade bland annat värnpliktiga som befäl och det är en helt annan nivå här. Befälen är mer erfarna och vet hur man ska ta folk, säger Anders Ekström.

Något problem med att vara i minoritet har han inte.

– Jag tycker bara det är positivt med många tjejer, det blir en helt annan social dynamik. Jag är av den uppfattningen att män och kvinnor kompletterar varandra och det blir helt enkelt roligare.

På den andra skjutbanan leder löjtnant

Mikael Jonsson de första skjutningarna med pansarskott.

– De är grymt duktiga, alla fick godkänt, sammanfattar han under pausen.

DISKRIMINERING

Han är väldigt kritiskt till att ak 4:n inte går att anpassa till alla soldater, ett problem som framförallt drabbar tjejer, och som blivit särskilt påtagligt när så många går utbildningen.

– Om man arbetar med värdegrunder i Försvarsmakten ska man inte diskriminera korta genom att ge dem vapen de inte kan använda fullt ut. Man måste göra kompromisser med skjutställningen. Men trots alla besvär har jag inte hört någon gny, det är helt otroligt, säger Mikael Jonsson, som slutade som yrkesofficer 1994 och numera är med i hemvärnet.

– Man känner sig unik som får arbeta med trupputbildning i Jämtland, säger han.

I dag får soldaterna dessutom besök av

radio P1. Att det åter finns soldater i Östersund har väckt intresse. Med är överstelöjtnant Kristian Boveng som ger GSU hemvärn sitt fulla stöd.

– Det är bra som ett komplement till den vanliga värnplikten. Ska vi kunna bibehålla och vidareutveckla hemvärnet är det en av förutsättningarna, säger Kristian Boveng som är tillförordnad chef på Fältjägargruppen.

Han anser att utbildningen måste bli permanent så den kan planeras långsiktigt, även om den inte nödvändigtvis måste gå i Östersund. En annan åsikt som han delar med många jag pratat med är att värnpliktiga ska kunna skrivas in för tre månaders utbildningen redan vid mönstringen för att öka tillgången på soldater. Med mer reklam och en koppling till utlandstjänst, genom att göra tydligt vilka befattningar man kan söka efter utbildningen, tror han att ännu fler kan lockas att söka. □

KÄND STATSNETARE:

"Hemvärn och värnplikt är garantier för den demokratiska folkförankringsidén"

– En mycket intressant företeelse i den svenska politiken sommaren 2007 är att initiativ till nedrustning tas från höger. Detta är något helt nytt och frågan är om socialdemokraterna nu "kommer till försvarets försvar"? Det var ju faktiskt under (s)-regeringar som efterkrigstidens starka svenska försvarsmakt byggdes upp, till skydd för alliansfriheten och det demokratiska välfärdssamhället!

Denna reflexion kommer från Agne Gustafsson, tidigare universitetslektor i statsvetenskap vid Lunds universitet, en gång rådgivare till Tage Erlander, medarbetare i ett stort antal samhällseliga utredningar under 1900-talet och författare till kurslitteratur som översatts till många olika språk.

TEXT & FOTO: CARL SJÖSTRAND

■ Hemvärnet träffar den vitale och engagerade statsvetaren Agne Gustafsson på hans arbetsrum i Lund. Böcker och tidsningsurklipp på skrivbordet vittnar om att han fortfarande aktivt följer och deltar i samhällsdebatten, trots att han inträdde i pensionsåldern redan för 15 år sedan.

Utgångspunkten för vårt samtal är den debattartikel som Agne Gustafsson fick publicerad i Svenska Dagbladet söndagen den 19 augusti, med den något braskande rubriken Sveriges sjögränser överges. I artikeln går han bland annat till hårt angrepp mot socialdemokraternas talesman i försvarsfrågor, Håkan Juholt, som han kallar "en naiv och raljant avrustningsstrateg". Anledningen är ett uttalande i samband med Almedalsveckan 2007, vilket citerades i tidskriften Riksdag & Departement: 21/07. Där konstaterade Juholt att hoten i Östersjön i dag mest kommer från "civilt kriminellt bus", varför marinens resurser kan begränsas till internationella insatser.

Men inte minst den sittande regeringen och framför allt finansminister Anders Borg får kritik. Agne Gustafsson konstaterar att Juholts propå "sammanfaller osökt med finansminister Borgs sparplaner för försvaret" och citerar en annan försvarsdebattör, överste Bo Pellnäs; "en skamlös budgetplanering!"

Agne Gustafsson är allvarligt bekymrad över bristen på sjöförsvaret som viktig incidentberedskap och ger ett antal oroväckande exempel: Minskad patrullering och

övning i egna farvatten, bristen på insikt om möjliga hotbilder i Östersjön samt möjliga konflikter i anslutning till den planerade ryska gasledningen.

– Vi vet historiskt vilken betydelse flottan haft för Sverige. Den 9 april 1940, då Tyskland anföll Danmark och Norge, hade Sverige 3 pansarskepp, 10 jagare och 10 ubåtar – detta kunde, trots allt, Hitler inte bortse ifrån, menar han.

PERSONLIGA MINNEN

Agne Gustafsson har personliga minnen från barndomens beredskapstid och drar slutsatsen att dagens nedrustning tillåts ske på grund av att Sverige blev skonat under andra världskriget. Svenskarna, till skillnad från de flesta av våra europeiska grannar, saknar det kollektiva minnet av hot, ockupation och frihetskamp, bara en knapp mansålder bakåt i tiden. Därav en brist på insikt bland dagens politikergeneration.

– Invasionen av Danmark och Norge kom som en chock. Det var som en ridå slogs ned, vi var helt inringade, berättar Agne Gustafsson.

Läget 1940 skapade oro i Sverige, då huvuddelen av de väpnade styrkorna var förlagda vid den finska gränsen i Norrbotten, och nästan alla kustfästningar var riktade österut mot Sovjetunionen. Det omfattande militära biståndet till Finland bidrog även till att sänka beredskapen – det rådde brist på bland annat gevär. Efter ockupationen av Danmark och Norge,

var Sverige tillsammans med Finland omringat av de med Molotov-Ribbentrop-pakten förbundna stormakterna Sovjetunionen och Tyskland. Angrepp kunde riktas mot Sverige från nästan alla håll. Skåne var vid den tidpunkten nästan blotat och Tyskland hade utan svårighet kunnat invadera södra Sverige.

– Jag var 14 år 1940 när den allmänna mobiliseringen skedde. Det var en imponerande insats av Försvarsmakten att klara detta på tre veckor! Den 3 maj rapporterade försvarsminister Per-Edvin Sköld: 330 000 man under vapen, berättar Agne Gustafsson.

– Men det är viktigt att ha både militär och civil beredskap. När statsministern Per-Albin Hansson yttrade orden "vår beredskap är god" menade han framför allt att landets förråd var fyllda, så att befolkningen inte skulle behöva svälta. Han hade hungersnöden under första världskriget i minnet, något han inte ville se upprepas. Detta uttalande har alltså ofta missstolkats.

Efter en intressant historisk utläggning återvänder vårt samtal till dagens politiska utspel. Menkopplingarna fram och tillbaka i tiden tar inte slut – Agne Gustafssons förmåga att binda samman nutid med dåtid och att spegla dagens politik i historien gör att dessa tidshopp känns både naturliga och lärorika.

– En mycket intressant företeelse i den svenska politiken sommaren 2007 är att initiativ till nedrustning tas från höger.

Detta är något helt nytt och frågan är om socialdemokraterna nu "kommer till försvarets försvar"? Det var ju faktiskt under (s)-regeringar som efterkrigstidens starka svenska försvarsmakt byggdes upp, till skydd för alliansfriheten och det demokratiska välfärdssamhället!

– Både värnplikt och hemvärn har varit viktiga frågor i arbetarrörelsens historia, även uppbyggnaden av den organisation som blev Folk & Försvar, på senare år mest känd för sin rikskonferens i Sälen varje år. Denna initierades faktiskt våren 1939, inför det nazistiska hotet, av dåvarande SSU-ordföranden Torsten Nilsson tillsammans med några framsynta officerare.

EN STATS MINISTERFRÅGA

Agne Gustafsson verkar inte helt övertygad om att hans egen förhoppning – om att (s) nu kommer till försvarets försvar – kommer att infrias. Det är inte bara Håkan Juholt som gjort honom besviken, bland dagens socialdemokrater.

– När man läser Erlanders memoarer blir det tydligt att frågan om landets försvar var en statsministerfråga. Sedan har det långsamt svängt under årens lopp – i Fichtelius intervjubok med Göran Persson nämns inte alls det militära försvaret! Frågan är om försvaret blir en statsministerfråga för Reinfeldt? Kanske ofrivilligt, nu efter försvarsministerbytet.

Vi samtalar om det faktum att flera andra europeiska länder nu lämnat den allmänna värnplikten och möjligheten – eller risken, om man så vill – att även Sverige går mot ett yrkesförsvar. Det är uppenbart att denna fråga för Agne Gustafsson är mycket större än en budgetfråga eller en försvarsfråga;

– Hela idén när värnpliktsförsvaret kom till, vid 1900-talets början, var att skapa en demokratisk försvarsmakt. Detta skedde i en tid då dåvarande politiska ledning inte bara talade om ett yttre hot utan även om ett inre – strejker och demonstrationer, som skulle kunna stoppas med vapenmakt. Kampen mot militarismen var då en stor fråga för arbetarrörelsen, inte minst bland ungdomarna.

– En rörelse gick genom hela Europa vid den tiden; "En man – en röst – ett gevär" var parollen när rösträtt och försvar kopplades samman. Därefter blev försvarsfrågan allt viktigare även inom socialdemokratien.

– Även om man nu bortser från den ideologisk-historiska kopplingen så måste det ju även rent praktiskt vara mycket

FAKTA

Agne Gustafsson är universitetslektor (emeritus) i statsvetenskap vid Lunds universitet, f.d. ledamot (s) av Lunds stadsfullmäktige/kommunfullmäktige och drätselkammare samt f.d. ledamot av Malmöhus läns landsting. Han har spelat en viktig roll som samhällsdebattör, bland annat i författningsfrågor, angående kommunal demokrati och fackligt medbestämmande. Han har varit ledamot eller expert i flera statliga utredningar om författningen, länsdemokratien, medbestämmandefrågor, kommunal demokrati och kommunallagsfrågor. Agne Gustafsson har gett ut flera böcker om demokrati, författning och kommunal självstyrelse som översatts till flera språk.

problematiskt för Sverige att i dag lämna den allmänna värnplikten; man tappar försvarets demokratiska förankring och därmed riskerar man sin legitimitet, man tappar en bred bas att rekrytera ur – såväl till hemvärnet som till internationella insatser som till en folkligt representativ officerskår.

ETT FOLKLIGT MOTSTÅND

Agne Gustafsson konstaterar att det är större risk för Sverige än för andra europeiska länder att lämna värnplikten, just beroende på vår brist på kollektivt historiskt minne av ockupation och frihetskamp. Ett land som haft fred i 200 år har sannolikt lättare att lämna försvarspolitiska hänsyn därhän än ett som kämpat för sin existens under det senaste världskriget, menar han.

– Detta skiljer oss från de flesta andra länder i Europa. Jag tror dessutom att det finns ett starkt folkligt motstånd mot en yrkesarmé. Jag har också svårt att se motivet att vi skulle kunna släppa värnplikten bara för att vi nu har ett så kallat insatsförsvar i stället för ett invasionsförsvar i förråd.

– Ur hemvärnets perspektiv måste det vara mycket bekymmersamt när man ser helasin rekryteringsbas försvinna. Ni som nu blir allt viktigare, i takt med att allt övrigt markförsvar ställs om för internationell tjänst. Hemvärnet är just nu garanten för att vi kan säga att vi överhuvud taget

har något försvar av territoriet!

– Det viktigaste motivet mot att lämna den allmänna värnplikten måste fortfarande vara att då tappar man Försvarsmaktens demokratiska, folkliga förankring. Lägg därtill att när man lägger samman omställning till en yrkesarmé med en omställning mot internationella insatser skapas ytterligare risker. Om man kopplar loss Försvarsmakten från skyddet av det egna territoriet kommer man att föda antimilitaristiska känslor – och hur återskapar man då snabbt en folkförankring när hotet växer nästa gång?

OTYDLIGT I AFGHANISTAN

Agne Gustafsson är även mycket tveksam till den typ av internationella insatser tillsammans med Nato som Sverige svängt över mot på senare år. I sin debattartikel i SvD gick han till och med så långt att han skrev "Den svenska truppen i Afghanistan under Natobefäl måste hemkallas."

– Vad som händer nu är att man sammanblandar fredsfrämjande verksamhet med USA:s jakt på Bin-Ladin och talibannerna. Vi riskerar att dra på oss den muslimska världens hat om de börjar se oss som ockupanter i stället för fredssoldater.

– Det stora dilemma är att det krävs ett militärt skydd för den civila återuppbyggnaden – men det borde gå att sätta en tydligare gräns mellan att skydda och att agera offensivt. Det är viktigt att kunna åstadkomma en egen respekterad militär kapacitet för FN – förhoppningsvis med mindre byråkrati än i dag.

Vi avslutar med att tala om kopplingen mellan Agne Gustafssons tidigare statsvetenskapliga arbete och forskning å ena sidan och försvarsengagemanget å den andra. Hans intresse har mycket fokuserats på det lilla samhällets roll i det stora statliga systemet, framför allt kommuners och landstings roll och politik, men motsvarande strukturer kan man även se i den militära delen av samhället.

– Hemvärnet har alltid varit kopplat till det lokala samhället. Det handlar om skyddet av territoriet men även om uppgiften att stödja samhället vid civila kriser och katastrofer. Att glömma detta är inte politiskt och demokratiskt försvarbart!

– För mig framstår Hemvärnet som en allt viktigare komponent i det bantade försvaret. Jag tror och hoppas att hemvärnets uppgifter ökar framöver och att det kan bibehålla, kanske även öka, en god rekrytering. □

I Danmark kan alltså hemvärnssoldater agera som poliser. Här är det Joan Rasmussen som håller ordning på åskådarleden vid Köpenhamn Marathon. Joan arbetar till vardags som socialassistent inom psykiatri.

– Det fina med Hjemmeværnet, förutom gott kamratskap, det är att man får en bra utbildning som passar både civilt och militärt.

Danska Hjemmeværnet med rötter i krig och ockupation

På reflexvästarna står det överst POLITI och underst HJEMMEVÆRNET. Ja danska hemvärnet skiljer sig verkligen från det svenska. Märkligt annars. Danmark var ju faktiskt ockuperat under 2:a världskriget och Hjemmeværnet har sina rötter i den hemliga motståndsrörelsen.

TEXT: BENGT PLOMGREN FOTO: ANDERS KÄMPE

■ Det räcker med att köra över till vårt sydvästra grannland Danmark för att möta ett hemvärn som har en annan roll, en annan folkförankring och en annan historia än den vi har i Sverige.

Vi besöker Köpenhamn under en solig helg i samband med Köpenhamn Marathon. Något 30-tal från Hjemmeværnet deltar i själva loppet. Ytterligare något 20-tal är i uniform som ordningspoliser runt banan och de packade åskådarleden. Det är där vi ser reflexvästarna med POLITI i stora bokstäver och HJEMMEVÆRNET i

mindre. Otänkbart i Sverige, än så länge.

På promenad genom den heta staden efter loppet tillsammans med informationschefen Erik Petersen har vi Ockupationsmuseet i vår väg. Vi går en rundtur där. Här finns historien och rötterna till det danska Hjemmeværnet. Det känns nästan naivt att man som svensk vet så lite om hur vårt grannfolk motarbetade, saboterade och bestraffades under de svåra åren 1940–45.

– Ja som ni kanske förstår nu så är kriget själva grunden och kärnan i tillkoms-

ten av Hjemmeværnet, säger Erik Petersen när vi tysta lämnar museet.

ÄLDRE HISTORIA

Det danska Hjemmeværnet bildades 1949, fyra år efter krigsslutet och ockupationen.

Nu sitter de mitt i en ännu äldre historia. Man har sina stabslokaler på ön Kastellet i centrala Köpenhamn. Här har Hjemmeværnet funnits ända sedan 1773. Ön är som en liten borgstad med historiska militära murar och byggnader. I en

Erik Petersen är läraren och reservofficeren som 1998 blev informationschef för Hjemmeværnet. Som reservofficer var han också ute i FN-tjänst, stationerad i Mellanöstern 1976-78. Han har omkring 100 stabskollegor på Hjemmeværnet på den historiska borgön Kastellet.

av längorna huserar cirka 100 i Hjemmeværnskommandot. Det pågår en koncentration där man ska bli omkring 80.

– Av oss här är cirka hälften civila, berättar Erik Petersen. Hans tjänst är civil, men han är dessutom reservofficer med överstelöjtnants grad.

Skillnaderna mellan Sverige och Danmark är stora och förståeliga. Men ibland ändå överraskande. Hjemmeværnets ansikte utåt är två personer. Det är chefen för Hjemmeværnet generalmajor Jan S. Norgaard och lika mycket Ulrik Kragh, Kommitterede for Hjemmeværnet, alltså närmast motsvarigheten till vårt rikshemvärnsråd. Han är den civile chefen för Hjemmeværnet och är ledamot av det danska Folketinget. Tillsammans utgör de Hjemmeværnsledelsen och de är gemensamt ansvariga för Hjemmeværnets verksamhet inför försvarsministern.

Man hade i början på år 2006 ett medlemsantal på 53 000, varav 23 000 aktiva. För att räknas som aktiv måste man minst tjänstgöra 24 timmar varje år.

”FÖRSVARSVILJA”

Danmark har inget ungdomshemvärn. Man kan komma med när man har fyllt 18 år och är dansk medborgare eller har bott permanent i Danmark i fem år.

2006 blev ett slags historiskt år för

Sockenprästen Carsten Møller-Christensen från Allinge på Bornholm har precis gått i mål för sitt tredje Köpenhamn Marathon. Han löpte alltså för Hjemmeværnet.

– Jag har varit med i Hjemmeværnet i 21 år nu. Varför? Försvarsvilja och gott kamratskap naturligtvis.

danska Hjemmeværnet. Det var första gången som man skickade ut soldater för tjänst utomlands. Tio speciellt utvalda och tränade bevakningssoldater stationerades i Irak. Där ingår de i så kallade Protection Teams som ska skydda civila nyckelpersoner.

Vi brukar ofta fråga hemvärnsfolk varför de är med i hemvärnet. Svaren brukar handla om gott kamratskap, försvarsvilja, att vara med och hjälpa samhället. Vi frågar samma sak i Danmark. Svaren blir delvis desamma.

Men ett skäl kommer här med rejält eftertryck, ”försvarsvilja”.

I Danmark sitter det skälet i generna, blodet, historien och kanske vad familjen fick uppleva för bara drygt 60 år sedan. Ett skäl som är den stora förklaringen till den stora skillnaden mellan svenska hemvärnet och danska Hjemmeværnet. □

FAKTA

DANSKA HJEMMEVÆRNET

Hjemmeværnet är en frivillig militär organisation. Den arbetar för fred, frihet, demokrati, ömsesidig tolerans och förståelse.

I dag har Hjemmeværnet drygt 51 000 medlemmar, därav 7 600 kvinnor. Medlemmarna är fördelade i Hjemmeværnets Aktive Styrke med cirka 23 000 medlemmar och resterande i Hjemmeværnets Reserve.

Ett grundläggande mål för Hjemmeværnet är att hemvärnssoldaterna finns på plats i hela landet och att medlemmarna kommer från alla delar av samhällsorganisationen.

Hjemmeværnet kan grovt uppdelas såhär:

Hærhjemmeværnet, alltså arméhemvärnet: De är ryggraden i de lokala militära landsstyrkorna i Danmark och de bidrar till att säkra ett starkt totalförsvar.

Politihjemmeværnet är en del av hærhjemmeværnet: De stärker polisens arbete med avspärningar, eftersökningar och bevakning.

Marinehjemmeværnet: Stöder ”Søværnet” och andra myndigheter med farvattensbevakning, sjöräddning, hamnbevak-

ning, samt med att bekämpa oljeutsläpp.

Flyverhjemmeværnet: Stöder flygvapnet med patrullering vid flygflottiljer och ingår dessutom i beredskapstjänst vid utsläpp av farliga ämnen.

Virksomhedshjemmeværnet (jämför vårt nedlagda driftvärn): Deltar i skyddet av viktiga funktioner och installationer i samhället som telefonnät, elnät, järnväg och post.

Hjemmeværnets Indsatsstyrke: Styrkan omfattar enheter från både hær, marine och flyverhjemmeværn. Har militär

spetskompetens för att lösa uppgifter för totalförsvaret.

EN DANSK LILLE EN

Hærhjemmeværnet är naturligtvis störst. Man har 41 000 medlemmar.

Marinhjemmeværnet har 30 fartyg i olika danska hamnar. Flyverhjemmeværnet har 6 000 medlemmar fördelade i 40 skvadroner i hela landet.

Cirka 650 underavdelningar har slagits ihop till 325 större och starkare enheter. Distrikten har minskat från 28 till 23 inom 5 totalförsvarsregioner.

Slutprovet i Estland snudd på tortyr

Erna Raid i Estland är en av världens hårdaste militära tävlingar. Det är en prestation att bara ha genomfört den.

Södertörnsgruppens nybildade lag rapporterar om sitt första spännande deltagande.

TEXT: CONNY RENMAN FOTO: ERIK ECKERSTRÖM

■ Klockan är 01.55 och Team Sweden ligger utslagna 150 meter från stationen "checkpoint Hotell". Vi har snabbmarschat, varit jagade av B-styrkan i sex timmar och sista kilometrarna har vi sprungit för att försöka hinna i tid. Men när tiden var ute så låg det en mindre sjö och en svårframkomlig skog mellan oss och checkpointen.

Tankarna mal: "Varför utsätter jag mig för detta, varför?"

Erna raid är en av världens tuffaste militära tävlingar. En fyramannapatrull förflyttar sig långa sträckor mellan stationer där olika moment genomförs och under hela tävlingen är man jagad av en B-styrka vilket innebär att man måste ständigt tänka och förflytta sig taktiskt.

När allt var klart med stöd från Södertörnsgruppen på Amf1 så det var bara att börja träna. Många och långa pass hann det bli. På uttagningen blev tre deltagare klara, vilket innebar att vi var på jakt efter minst en till. Först nära tävlingen i juni fick vi tag på två till men redan vid vår första gemensamma träning kände vi att funkade väldigt bra tillsammans.

Vi är fyra personer med olika bakgrund, allt från utlandsmission och officershögskola till beredskapsförband. Gemensamt är att vi är alla jägarutbildade och nu soldater i hemvärnet, nationella skyddsstyrkan.

IN I VÄGGEN

De sista förberedelserna var att packa om ryggsäckarna för att få ner vikten. Till slut vägde de 20 kilo inklusive 4 liter vatten. Dagen innan start fick vi reda på var alla stationer låg och vilka moment som in-

gick. Då började vi planera i detalj hur vi exakt skulle agera på stationerna och lämplig marschväg mellan dessa.

Vi gjorde bra ifrån oss på de olika stationerna, kanske inte för att vi var starkast eller bäst förberedda utan för att vi jobbade som ett lag. Vi hjälpte varandra och följde den plan vi gjort innan tävlingen.

På stationerna körde vi terrängbil, skrev teoriprov, genomförde stridsmoment, repellering, sjukvårdsmoment, pistol- och ak-skytte, orientering och hinderbana.

Det fanns stor chans att vila då vi alltid hade tider att passa så det var bara att marschera på. Det var det som fick oss att gå in i väggen. Mellan stationerna Foxtrot och Hotel var det 2,4 mil fågelvägen. Detta skulle klaras av på sex timmar. Låter inte så svårt. Men när det sitter B-styrkor i var och varannan buske så blir det lite värre. Och den estländska skogen är på vissa ställen omöjligt att ta sig igenom. Vi hamnade i tidsbrist och togs av B-styrkan. En av tio biljetter värd nio straffpoäng måste lämnas. När det bara var 2,5 kilometer kvar bestämde vi oss för att springa kortaste vägen i ett sista desperat försök att hinna fram i tid. Vi rusade över öppna fält, genom snår och över stenrösen bara för att hamna vid en sjö som låg mellan oss och Hotel. Vi fick tyvärr ge upp då tiden var ute. Efteråt visade det sig att endast 7 av 28 lag hade hunnit i tid till denna station.

GROTESK TERRÄNG

Tävlingens huvudmoment är spaningsdygnet. Tyvärr gjorde vår vila efter Hotel att vi blev sena in i området och den rapport vi lämnade in hade en del övrigt att

18 mil och 35 graders värme på dagarna. Minimalt med mat och sömn. Det är en seger att bara ta sig i mål.

Har man tänkt sig att vara med i laget så ska man vara i mycket god fysisk form och vara beredd att pressa sig själv längre än vad man någonsin har gjort.

önska. Stridsvärdet på gruppen var relativt gott. En av oss hade dock fått stora problem med blödande "infanterield" och detta gjorde att vi inte kunde förflytta oss så snabbt som krävdes. Han fick senare avbryta.

Ett och ett halvt dygn pågick orienteringar i olika former. En sträckte sig över tre mil på elva timmar i en grotesk terräng. Tävlingen avslutades med skytte och "Final run" då sju kilometer löptes på tid. Det är snudd på tortyr att tvinga sig själv att springa när man nästan inte har gjort annat än gått i fem dygn. Väl i mål var vi helt slut och totalt övertygade om att "Aldrig mer!" Men bara någon timme senare när man hade duschat, bytt till rena kläder och börjar prata om dagarna som varit så växer känslan av att man vill göra om det igen, fast bättre.

Vi slutade på 19:e plats, det känner vi oss inte nöjda med, men det är svårt att placera sig högt första gången man genomför denna tävling. Det krävs erfarenheter av terräng, taktik och regler. Man får inte heller glömma supporten som också dom gjorde ett strålande jobb med att ta hand om patrullen. □

Team Sweden AMF1/Södertörnsgruppen.

Öppet brev till riksdagens försvarsutskott:

Dimensionera försvaret mot Rysslands kapacitet

Nu talar vi klarspråk. Vi klarar ej att försvara vårt land mot ett väpnat angrepp från Ryssland i dag.

TANKEEXPERIMENT: Om jag tidigare i år hade påstått att Ryssland:

- I slutet av april genomför ett lågnivåangrepp på Estland med alternativa metoder.
- Hotar Finland om det går med i Nato.
- Hotar Polen och Tjeckien med militära insatser om USA bygger ABM-försvaret.
- Hotar att lämna CFE-avtalet.

Så hade ni säkert sagt panikscenario, omöjligt, och så vidare. Men det har hänt.

Vad kan nu hända inom ett år? Det vet varken jag, ÖB eller ni. Det enda vi vet med facit i hand är att vi inte lyckats förutse ett förbannat dugg. Slutsats av det? Jo, att vi måste ha en handlingsberedskap att agera på mindre tid än ett år. Det är inte panik utan ett ansvar vi måste ta.

Det behöver inte kosta en massa pengar. I Östergötland utökar vi nu hvarsatsorganisa-

tionen tre gånger till oförändrad kostnad. Skulle detta genomföras i hela landet så har vi inom cirka två år en betydligt förbättrad beredskap och förmåga för samma hemvärnsanslag, ca två procent av vår försvarsbudget.

Vi klarar ej att försvara vårt land mot ett väpnat angrepp från Ryssland i dag. Det finns flera riksdagsbeslut på att vi

skall kunna försvara Sverige mot väpnat angrepp och att hela Sverige skall kunna försvaras. Denna uppgift har ni i riksdag och regering försummat. På grund av dåliga bedömningar av MUST/HKV och föregående försvarsberedningar.

Det är mot kapaciteten vi skall dimensionera vårt försvar – det är mot hotet vi di-

mensionerar vår beredskap.

Jag påstår inte att Ryssland har ett angrepp på agendan men jag påstår att kapaciteten finns och att den ökar på grund av exponentiell ökning av försvarsekonomin. Framförallt gäller det istandsättning av flygplan, örlogsfartyg, luftlandsättningskapacitet, stridsfordon, ledningskapacitet, övningsverksamhet och kontraktsanställningen i luftlandsättningsförbanden. Detta ger kapacitetslyftet nu. Anskaffning börjar nu också ge effekt men tar längre tid.

Så frågorna till er är:

- Vilka förslag tänker ni lägga i riksdagen för att utöka Sveriges försvarskapacitet?
- Vilken del av Sverige skall vi inte försvara?
- Hur ser tidtabellen för Nato-anslutning ut?
- Eller har vi fått en bindande säkerhetsgaranti från någon? Nato, EU, USA, FN?

JAN-OLOV HOLM

Rysk träfästning från medeltidens slut.

Jag vill ha hjälp att ge kompaniet framtidstro

BASEN FÖR VERKSAMHETEN är sol-daten. Därför måste rekryteringsfrågan få ett större genomslag framöver. Diskussionerna måste dessutom föras på ett öppet och tydligt sätt i syfte att undvika demoralisering på kompanierna. Lokala rekryteringsgrupper har svåra frågor att tampas med. Kortsiktigt finns en chans att vaska fram ett och annat guldorn som gömt sig i sanden. Åtgärder som mer tyd-

lig och aggressiv marknadsföring kan fylla en del av kompaniernas luckor. Att peka på lägre medelålder och tuffare uppgifter kan vara ett led i den rekryteringsprocessen. Men så fort man kommer till den långsiktiga rekryteringen infinner sig ett töcken av osäkerhet. Detta är direkt obra.

Att jobba i en organisation där man kan misstänka en form av självdöd är inte stimuleran-

de. Det räcker inte att, med jämna mellanrum, höra hur försvaret laborerar med olika direktutbildningsprojekt. Om dessa fallit väl ut är det hög tid att införa dem i hela riket. Jag vill kunna ge mannarna på kompaniet en känsla av framtidstro och jag kräver dessutom att jag får tydlig central hjälp i dessa frågor. Försvarets behov styr, det är det ingen tvekan om. Dock får man inte glömma att

skyddsstyrkorna består av frivilliga vilka lägger ned tid och engagemang. Dessa personer fortjänar att behov och känsla tas mer på allvar. Koppla samman de båda elementen och ge där efter tydliga riktlinjer för framtiden. Framtiden för en aktiv frivillig är inte om 10 år. Riktlinjerna bör redan beröra 1–2 år in i framtiden.

TOMAS KLUG

GRPCH ALINGSÅS INSATSLUTON

ILLUSTRATIONERNA ÄR HÄMTADE UR "SVERIGES HISTORIA – FRÅN ÄLDSTA TIDER TILL VÅRA DAGAR FÖR SVENSKA FOLKET" AV OTTO SJÖGREN, 1938.

DEBATTREGLER

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3 000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall. Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

Adress: **Tidningen Hemvärnet, Debatt, 107 85 Stockholm**

Följ debatten på nätet: www.tidningnhemvarnet.se

Sveriges försvar mellan hötapparna

Sveriges regering måste välja väg för Försvarsmakten efter ett decennium av experimenterande.

VID FÖRSVARSMINISTER Mikael Odenbergs avgång sa statsminister Fredrik Reinfeldt att han kunde se Sveriges folk i ögonen och säga att vi har ett ändamålsenligt försvar.

Det är helt klart att det går att spara pengar i Sveriges försvarsmakt. Men detta måste ske på ett sätt som leder till bibehållen, eller rent av ökad förmåga att försvara vårt territorium och inte på ett sätt som för oss rakt in i Nato. Om vi fortsätter att lägga våra resurser på internationella insatser kommer vi att bli beroende av andras mer eller mindre ändamålsenliga hjälp för att försvara vårt eget land. Om så skulle ske kan vi vara fullständigt övertygade om att ingen allianspartner kommer att ställa upp till vårt försvar om vi inte kan erbjuda denne något. Antingen i form av ekonomisk kompensation eller genom att lydigt ställa in oss i ledet bakom den som hjälpt oss och prisge vår relativt självständiga utrikespolitik.

I **FINLAND** har man dragit andra slutsatser och kan med en budget motsvarande drygt hälften

Framförande av brännbara ämnen för antändande av ett belägrat fäste.

av vår försvara varenda kvadratmeter av det egna landet. Samtidigt har Finland ungefär samma förmåga som Sverige att delta i utlandsinsatser. Man kan fråga sig vilket av dessa vägval som är det mest trovärdiga.

Det är också helt klart att det säkerhetspolitiska läget runt Sverige har ändrats. De viktigaste frågorna för vår försvarsmakt är i dag inte opiumodlare i Afghanistan och narkotikasmuggling på Balkan. Det är väl känt även i Rosenbad att Ryssland

i dag inte är svagt och uträknat. Landet är starkt, blir starkare för varje dag som går och kräver tillbaka sin gamla roll som världsmakt. Frågan är om vår regering värjer sig mot denna tanke av ekonomiska skäl därför att pengarna behövs för att finansiera andra åtaganden.

Sveriges regering måste välja väg för Försvarsmakten efter ett decennium av experimenterande och hoppande från tunna till tunna. Vi har övergett det nätverksbaserade försvaret och sat-

sar nu på internationella insatser, dock utan att det egentligen går att se något positivt för varken det egna landet eller operationsområdet av satsade pengar. Vi har nu också lagt ned ett antal materielprojekt utan att ange hur vi skall försörja våra fåtaliga enheter med utrustning. Det enda som är helt klart är att vi inte har någon förmåga till försvar av det egna territoriet. Allt annat är tämligen diffust och man frågar sig vilka slutsatser man i vår omgivning drar av denna tingens ordning.

OM INTE SVERIGES regering drar slutsatser som bättre överensstämmer med de faktiska förhållandena i vår omvärld är risken stor att vi blir stående som åsnan mellan två hötappar. Försvaret dör därför att vi inte kan bestämma oss för vilken uppgift vi skall lösa – den sekundära att delta i internationella insatser och hoppas på hjälp med försvaret av Sverige, eller den primära att försvara vårt eget land först och därefter hjälpa andra.

**ANDERS KARLSSON
OCH BERTIL KANTOLA,
KIRUNA/MÄNNIKKÖ**

Vart är Ryssland på väg?

RYSKA PRESIDENTEN beslöt den 13 juli att avbryta nedrustningsavtalet CFE. Avtalet som fungerat i 17 år och syftade till att begränsa tunga vapen och stora truppstyrkor mellan Atlanten till Ural är satt ur spel.

Ett flertal utredningar bland annat av FOI, konstaterar att Ryssland upprustar sin krigsmakt.

Den ryska ekonomin går bra med 6,6 procents tillväxt av BNP. Ryska vapenindustrin exporterar mest vapen enligt SIPRI. Höga oljepriser ger Ryssland goda inkomster.

Den ökade internationella spänningen mellan Ryssland och västvärlden liknas av många experter som en åter-

gång till kalla kriget.

Upprustningen av kärnvapentrupperna och den nya kärnvapenmissilen Tupol M2 innebär en avsevärd förbättring av Rysslands kärnvapenkapacitet.

Ett tilltagande demokratiunderskott med ett ökande auktoritärt styre.

I sammanhanget vill jag påpeka några ryska utrikespolitiska utspel den senaste tiden:

- Påtryckningar mot i stort sett alla grannstater. Senast var Estland utsatt för ryska påtryckningar och ryska säkerhetstjänstens IT-attack släckte delar av Estlands internet.
- Oljevapnet mot Ukraina. Ryska oljeledningarna till Ukraina stängdes.

- Motsättningarna vad avser Kosovo självständighet där ryssarna stödjer serberna och kritiserar FN.

- Utspelet mot Natos utplacering av luftvärnsrobotarna i Bulgarien och Rumänien. Ryssarna påstår att dessa luftvärnsrobotar hotar Ryssland.

- Rysslands hot om att åter rikta in sina kärnvapen mot västliga mål.

- Kraftpolitiken mot Sverige i samband med förberedelserna för den ryska oljeledningen i Östersjön.

- Rysslands agerande med anledning av utlämnandet av en skäligen misstänkt mördare till England.

- Territoriella krav på Nord-

polen efter flaggisättning i sommar på botten av Ishavet.

... och nu beslutet att ryssarna lämnar nedrustningsavtalet CFE vilket innebär fritt fram för Ryssland att utplacera stora truppstyrkor och tunga vapen i vårt närområde. Rysk militär förespråkar omedelbara truppförstärkningar till Europa.

Vad gör Sverige? Sveriges försvarsmakt ska nedrusta ytterligare. Neddragningar med 3–4 miljarder per år aviseras. Sveriges internationella och nationella militära förmåga reduceras ytterligare. Vi behöver en bättre och långsiktigare försvarspolitik som inte styrs av ministrars tillfälliga dagsform.

LARS BJÖRK

I en kris måste vi klara oss själva

Major Jan Backman, f d yoff, hvbefäl och instruktör ser tillbaka på en mångårig gärning för hemvärnet.

JAG HAR under många år läst Tidningen Hemvärnet, en bra infoskrift. Särskilt förändringar och förnyelse skapar debatt.

Tilldelning av materiel är ofta ifrågasatt och Bertil Kantola bevisade för några år sedan att hemvärnet bara tilldelats ett fåtal nya prylar de första 50 åren.

Under 1960- och 70-talen hämtades instruktörer till hemvärnet från olika förband. Utbildningsmetodiken var enligt den som gällde för värnpliktiga: visa, instruera, öva. Hemvärnsbefäl fick ingen chefsuppgift utan var som alla andra en i ledet.

På 80-talet bildades Hv/Priv-grupper på FO-nivån. Dessa grupper bestod av ett antal anställda instruktörer/officerare för utbildning enbart inom hemvärnet samt civil kontorspersonal för administration vilket blev ett enormt lyft för hemvärnsutbildningen och även övrig frivorgutbildning förbättrades.

SNABBASTE KARRIÄREN. Personligen blev jag 1988 extra hvman i marina hemvärnet i Piteå eftersom jag var dykutbildad och bodde inom kommunen, men tjänstgjorde i Boden.

Kretschef i Piteå var Kjell Larsson och han var dessutom

ledamot i rikshemvärnsrådet vilket var bra för informationen om vad som hände "däruppe". Självt fick jag bli stf kretschef redan 1993 eftersom den som var stf blev veteran. Detta var min snabbaste karriär i livet. Den 30 juni 1993 var jag extra hvman och den 1 juli samma år blev jag stf kretschef med fem kompanier och marint hemvärn.

GANSKA SNABBT kom vi på att det inte var jag som skulle fixa visitation, ladda, patron ur eller leda övningar utan det borde också andra chefer göra med sitt eget förband. Vi började därför att ta fram lämpliga och intresserade hvbefäl för att utbilda dessa i ledarskap samt som instruktörer. Samhället i övrigt styrs ju av "civilister" vilket fungerar så varför kunde denna filosofi inte användas inom hemvärnet? Vi trodde också att i en krissituation skulle vi få göra mycket själva utan stöd från Hv/Priv eftersom de instruktörerna troligtvis var krigsplacerade på annat håll. Därför måste vi träna att lösa även svåra uppgifter med egen personal.

PERSONALVÅRD VIKTIGAST. Efter samråd och stöd från Hv/Priv i Boden började vi utbilda egna instruktörer. Eleverna skickades

till HvSS, utbildades via CFB/FBU eller av Hv/Priv. Det viktigaste var egentligen att ta hand om eleverna när dom frälsta kom hem efter sina kurser och se till att de fick tillämpa de nya kunskaperna direkt och ofta, alltså personalvård. Vissa hade givetvis gått kurser även tidigare men de hade inte följts upp utan bara glömts bort.

Ganska snart hade vi ett 30-tal väldigt intresserade och duktiga instruktörer. Många hade civila jobb och familj att ta hänsyn till, vilket innebar att vi i ledartrojan hjälpte till med övningsförberedelser, materielhämtning och så vidare. För den mer kvalificerade utbildningen anlätades givetvis instruktörsgruppen i Boden. Detta med egna instruktörer medförde även ökad förmåga i ledarskap, engagemang och kreativitet.

TESTET VARJE ÅR var en gentlemannamässig gruppfälttävling med 15 olika moment som stridsskjutning, isärtagning och sammansättning av ak 4 på tid, sjukvård, teoriprov, målupptäckt, orientering. Gruppchefen ledde sin grupp hela dagen medan övriga befäl var stationschefer, instruktörer och skjutledare eller deltagare i en grupp.

Att mäta utbildningseffekten

inom hemvärnet är svårt. Vi tyckte dock att det fungerade hyfsat men sen kom beslutet för ominriktning av försvaret, nedläggning av regementen, omorganisation av hemvärnet, personalförändringar och minskat antal värnpliktiga som givetvis påverkade även hemvärnet. Var tid har sina dogmer och som nog bör fräschas upp ibland.

GÖR MOTSTÅND. Många gör och har gjort utomordentliga insatser inom hemvärnet och att HvSS nu kvalitetssäkrar utbildningen är bra för helheten. Men allt förändringsarbete är svårt, framförallt inom frivilligverksamheten där man inte träffas varje dag som i jobbet. Det har sagts att 90 procent av tid och pengar skall satsas på att förbereda människan för förändringar via information för att skapa förståelse för nödvändigheten av förnyelsen. Resten, tio procent är sedan tillräckligt för genomförandet. Att helt främmande personer bestämmer att lägga ner just vår hvbataljon som vi tycker är bäst i Sverige kan vi inte tolerera utan att göra motstånd. Så känner nog många vilket är helt korrekt. Men ett ännu vassare hemvärn, starkt förnyerat, är på väg förr eller senare.

JAN BACKMAN

Vapeninlämning spiken i kistan

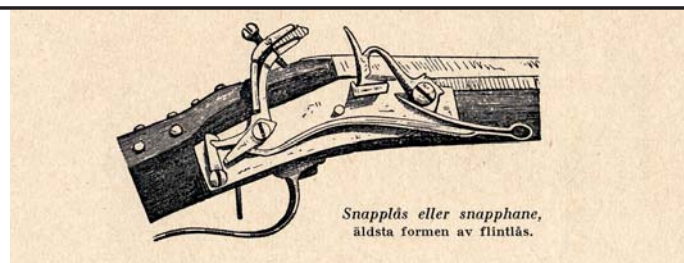
UNDER VÅREN hade vår bataljon Helsingborg en mycket bra övning i Ljungbyhed. Ett dygn med mycket bra innehåll såsom flyktingar och den oro som kan bli följden av en krigshärd. Vi fick se hur fel det kan bli i en förhandling och lärde oss tekniken.

Sen kom sommaren och en del övningar också, men med hänsyn till jobb och familj så passade ej tiden. Men under en septembervecka kom två kallelser, en för vårt kompani och en om att lämna in vapnet i Helsingborg på olika angivna datum.

Om man inte gjorde detta skulle ärendet lämnas över till annan myndighet! Jag ser två stora fel i detta utskick och det är följande:

Ingen förklaring ges till att vapnet ska lämnas in. Hotet om att man ska bli "kriminell".

Vapenfrågan är viktig för vår överlevnad. När man lämnar in vapnen i centralt förvar kommer övningstiden att minska med minst två timmar.

Hade vi svårt att få folk till övningar innan så är detta nog spiken i kistan.

JAG HAR STOR förståelse för säkerheten och att vapnen ska förvaras så de ej kommer på drift. Men om man har patronlägeslås i tycker jag att risken att vapnet kommer i orätta

händer är mycket liten.

Historien visar att regeringen drog en felaktig slutsats under 30-talet, nämligen att krig var uteslutet. Nu hoppas jag inte på något krig utan att vi ska ha en bra beredskap och det är något jag tycker vi hade fram tills nu.

EN VÄRN LÖS
OCH VAPEN LÖS FÄNRIK

Därför är jag en nolla

Oseriösa övningar och befäl som inte tar kontakt. Nils Cidh berättar varför han överväger att sluta som hemvärnssoldat.

DET KÄNNS TRIST. Jag har efter mer än 20 år i hemvärnet blivit övertalig. Efter att ha genomgått ett flertal dyra utbildningar har jag senaste året mest suttit av tiden på övningarna. Droppen var senaste KFÖ:n. Jag blev tilldelad uppgiften att svara för närskyddet av kompanistaben. Ambitiöst gjorde jag en stridsplan och personalen jag hade till förfogande var de specialister som fanns på staben. När KFÖ:n började framkom att bataljonschefen sagt ifrån om att specialisterna inte skulle få ut vapen.

Staben skulle därigenom försvaras med två ak 4 som tilldelades en lotta och en från FRO. Då det tagits ut en kulspruta för mycket så fick en besätta den. När B-styrkan kom promenera-

de de rakt igenom automateld från ak 4, samt ksp:n och "sköt" mig som stod oöppnad med båda händerna i luften. Det var folkrätten det!

Jag fann denna övning totalt meningslös och oseriös.

VÄL HEMKOMMEN från övningen var jag tveksam till om jag ville fortsätta i hemvärnet. Strax efteråt fick jag dödsbud om att min enda bror hastigt avlidit och gick in i en personlig kris. Jag sket i allt och främst hemvärnet. Jag skrev en uppsägning som jag skickade till kompanichefen och överstelöjtnanten. Den senare svarade och uttryckte att han tyckte det var tråkigt att jag inte ville fortsätta. Kompanichefen, personalbefälet eller någon annan från kom-

paniet eller bataljonen har ej avhört.

Plötsligt kom ett mejl från min kusin som släktforskar och där fanns uppgifter om vår släkt av krigare, varav mormors mormors far var dragonkorpral och blev tillfångatagen vid Lübeck, men lyckades rymma. Han stred vid Rostock samt i Kolström 1814.

JAG INSÅG att jag inte ville lämna hemvärnet, jag ville vara kvar, men jag vågar att vara kvar om jag inte får en uppgift. Efter att ha tjänstgjort som stf kompch och kvartermästare borde väl jag kunna göra något?

Jag kontaktade en kompanichef som jag känner i annat kompani och erbjöd mina tjänster. Jag är beredd att ta vad

som helst, från skytt och uppåt. Befälsposition är inget krav, bara något vettigt att göra på övningarna. Han var intresserad och skulle återkomma. Inget har hörts, nu är det sommar. Har jag inget fått höra till hösten så är det väl faktum, jag är övertalig och får lämna in. Det är bara trist att det ska sluta på detta sätt. Så mycket tid som jag lagt ner på hemvärnet på bekostnad av min familj. Hemvärnet som organisation är dålig på att ta hand om sin personal. Jag har här redovisat varför jag för första gången är en "nolla". Hur många andra av dessa alltid omtalade "nollar" har blivit det av liknande skäl?

NILS F CIDH

FD STF KOMPCH, FD KVARTERMÄSTARE, FD HEMVÄRNSSOLDAT?

HEMVÄRNSGUBBAR & MILITÄRER notiser på skämt och allvar

Frilansjournalisten och hemvärnsmannen *Hanseman Calås* har med en blodhunds envishet letat i arkiven, spårat upp gulnade fotografier och intervjuat militärhistoriskt bevandrade personer för att få fram sitt underlag till boken *Hemvärnsgubbar & Militärer – notiser på skämt och allvar*.

Materialet i boken har sin tonvikt på frivillighetsförsvarets framväxt från runt år 1850 till det moderna hemvärnet som numera är en folkrörelse och som under sin historia engagerat runt en miljon människor.

Sammanlagt 136 notiser väl formulerade och illustrerade av delvis unika fotografier och teckningar. Boken är 200 sidor och inbunden med formatet 210 X 225 mm. Cirkapris 350 kronor.

Tidningen Hemvärnet erbjuder dig som läsare/prenumerant att köpa boken till specialpris 240 kronor. Tillkommer porto.

Skicka din beställning till: pia-lena.jansson@mil.se

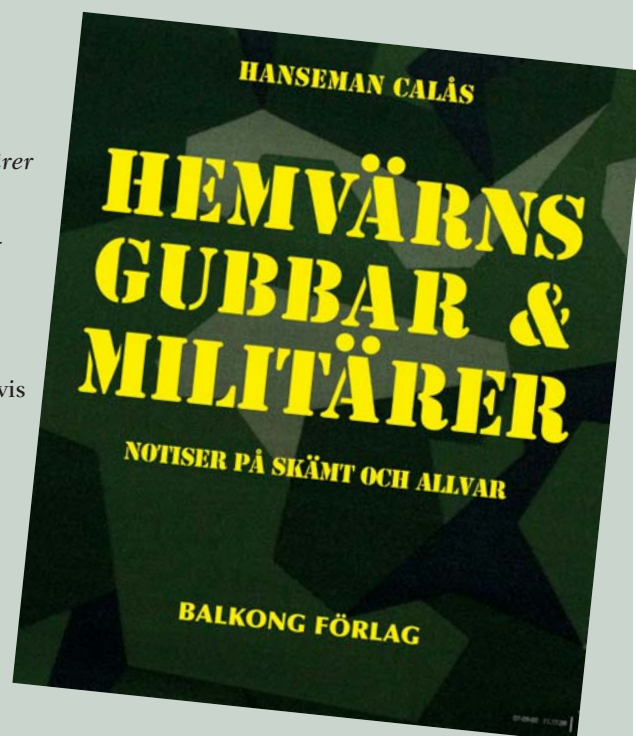
Fax: 08-664 57 90

Postadress:

Tidningen Hemvärnet

c/o Rikshemvärnsavdelningen

107 85 Stockholm

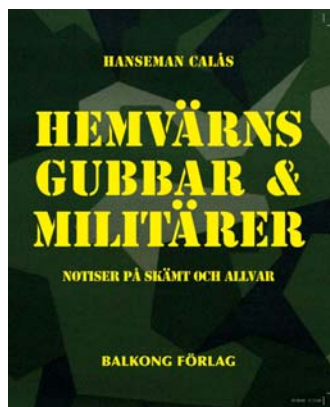
Kronans välsmakande kaka

■ **VET DU VAD** en välkomma är? När sattes lantvärnet upp? Hur många privata portofria militärbrev skickades med fältposten under beredskapen? Hur många luftvärnskanoner av märket Bofors licenstillverkade amerikanerna före och under andra världskriget? Vad är ett korvfort? När och var sattes det första hemvärnskompaniet upp? Dessa och många många fler frågor får du svar på i Calås bok.

Författaren som varit aktiv i Stockholms hemvärn bjuder i 136 lättlästa och mer eller mindre kuriösa notiser på en rejäl historiektion. Boken är indelad i sju kapitel och på slutet tipsar Calås om några besöksvärda militärmuseer och försvarsanläggningar. Dessutom får vi ta del av ett urval militära begrepp och förkortningar samt en sammanställning av hemvärnets vapen och personlig utrustning.

DET ÄR VARKEN mer eller mindre en stor kulturhistorisk gärning att leta rätt på och sammanställa en sådan mängd militära data och fakta som författaren gjort. Boken är snyggt gjord med en tilltalande grafisk form. Mängder av foton och illustrationer gör nästan varje uppslag till ett eget litet konstverk. Vad sägs om rubriker som Förband på arm, Olle och hans brorsa, Värn du välsignade, Var fanns guldreserven?, Knislund & Knaslund, Beväringens kost år 1873 och Båtsman fyllhund i Medelpad? Du får 129 stycken till (!) när du bläddrar och läser i boken. Och det är absolut inte nödvändigt att läsa allt i kronologisk ordning. Men kavalkaden är både välsmakande och dito doftande. Ingredienser som snus, punsch, ärtor, krut, brännvin, kungar, sabotage, 91:an Karlsson, musikkårer, stegling, lottor och vackra Herman gör att anrättningen, trots sin lättillgänglighet tar några timmar att sätta i sig.

Finns det då inget att anmärka på? Jo, de vänsterställda bil-

FÖRFATTARE:
Hanseman Calås
TITEL:
Hemvärnsgubbar & Militärer
- notiser på skämt och allvar
FÖRLAG:
Balkong förlag

derna i vinjetterna till kapitlen är i min smak alldeles för mörka. Man blir nyfiken men får svårt att "läsa ut" informationen. Avsiktligt kanske men varför? Författaren har missat att militärdistrikten med sina – grupper är nedlagda och även att Sjövärnsskårens Riksförbund, SVKRE, och Svenska Brukshundklubben, SBK, är avtalsorganisationer. Sedan måste man ju tillstå att även Södertörnsgruppen (Amf 1) har hemvärns- och frivilligverksamhet i AB län. Eller hur Hanseman?

Dessutom har lite för många och onödiga korrekturfel eller felskrivningar passerat. 87:an har blivit 89:an, armén har blivit armen, Lindome borde det ha stått i stället för Lindorme och

ransoneringskort borde ha ersatt ransoneringskort plus några till. Sergeant stavas precis så här och förkortas fortfarande serg. Paginering hade inte heller skadat även om notiser och bildkällor är sorgfälligt numrerade.

Men dessa små påpekanden förtar inte värdet av publikationen. Fältskribenten och reklammannen Hanseman Calås tar på ett förtjänstfullt sätt oss äldre med på en härlig nostalgitripp eller repövning och de yngre får i Hemvärnsgubbar och militärer en lustfylld historisk resa. Det är mycket Stockholm men det gör inget alls. Illustrationerna är lysande. Boken är en utmärkt presentbok, flitpris eller julklapp. Rekommenderas.

SUNE ULLESTAD

Den oersättlige fältherren?

■ **"GENERALENS PERSON** är oersättlig, han är arméns huvud, han är dess allt. Gallerna besegrades inte av de romerska legionerna, utan av Caesar." Så lät det när Napoleon gjorde sin bedömning av både Julius Caesar och den klassiske fältherren.

I synnerhet de antika krigens historia kan lätt uppfattas som en lång uppräknings av "berömda män som varit i Rom". Där återfinns härledare som ofta fått en gloria av övermänsklighet och ofelbarhet som gjort dem till ett slags ikoner. De har förvandlats till mytiska idealkaraktärer.

Sett ur det perspektivet är det inte så underligt att härledare som Caesar haft ett stort psykologiskt inflytande på senare tidars motsvarigheter som Napoleon. De har dessutom haft ett praktiskt inflytande: Romersk taktik och strategi var mycket inflytelserik ända in på 1600- och 1700-talen. Och egentligen påverkar den fortfarande.

Om dessa romerska fältherrar har nu den brittiske historikern Adrian Goldsworthy skrivit boken "Kejsare och generaler". I

boken ryms femton porträtt av dessa berömda personer, med skildringar av deras fälttåg och slag. Den som får störst utrymme är Caesar. Detta är inte underligt, med tanke på att hans fälttåg är de som är bäst dokumenterade – av honom själv.

Goldsworthy är en välrenommerad författare av böcker om romersk krigsföring, och hans böcker omfattar både mer populärt utformade skildringar, som denna bok, och mer vetenskapliga verk. Hans senaste bok var den intressanta "Puniska krigen" (2006).

"Kejsare och generaler" är värd att läsas. Mycket på grund av dess bredd. Goldsworthy skildrar inte enbart spännande skeenden och händelser utan han sätter även in dem i ett större antikt och modernt historiskt perspektiv. Min enda invändning är mot översättning, som ibland verkar ha genomförts i alltför stor hast.

Vad kan man då säga om Napoleons åsikt om fältherrens enorma betydelse? Ur ett antikt romerskt perspektiv så skulle nog många militärhistoriker sä-

ga att han hade både rätt och fel (se exempelvis Goldsworthys första bok, "The Roman Army at War 100 BC – AD 200", från 1996).

På en rent taktisk nivå – under den enskilda striden – så hade den romerske fältherren mycket svårt att överhuvudtaget kontrollera sina enheter sedan själva striden startat. Det rörde sig trots allt om tusentals legionärer uppställda i formationer med färdiga order. Hans inflytande och betydelse var då begränsade.

På en strategisk och övergripande nivå var dock hans möjligheter att påverka mycket större. Han kunde utforma en större plan och utföra den och ändå ha möjligheten att med ett ögonblicks varsel ändra sig. Och då är Caesars segerrika fälttåg förstas hans förtjänst. Man kan ana att det var så Napoleon resonerade.

JOACHIM BRINK

FÖRFATTARE:
Adrian Goldsworthy
TITEL: Kejsare och generaler:
Männen bakom Roms framgångar
FÖRLAG: Historiska Media

Int ger vi oss, int kan vi bli träl

■ **RAOUL WALLENBERG** är berömd som den svenska diplomaten som räddade judar i Budapest undan förintelsen i slutskedet av andra världskriget. Men hans insatser för det då nybildade hemvärnets har varit höljda i dunkel tills nu.

I en artikel i "Årsbok om folkbildning 2006" berättar Lars Brink om denna Wallenbergs okända sida som han stött på i arbetet med en kommande doktorsavhandling: "När hoten var som starkast. Hemvärnets – en väpnad folkrörelse växer fram".

Det visar sig att Raoul Wallenberg var mycket engagerad som instruktör i Stockholms hemvärn. Hans specialitet var strid i ort och han ledde även motionsövningar i form av snabbmarscher. En gång deltog mer än tusen hemvärnsmän under en enda kväll. Stockholmstidningarna skrev i den stämning som rådde välvilligt om den nya folkliga försvarsorganisationens uppvisningar.

TIDEN KRÄVDE uppoffringar och omvärderingar. Den kända journalisten vid Dagens Nyheter, Barbro Alving, var i grunden pacifist, men efter att på plats ha upplevt Sovjetunionens angrepp på Finland andas hennes rapportering den största förstärkelse för ett väpnat försvar. Hon

Raul Wallenberg spelar en oväntad roll i avhandlingen om hemvärnets bildande.

imponeras av frivilligheten. Lars Brink citerar: "Finland är ett fattigt land, heter det, och det må vara sant i budget och statistik, men inget land är fattigt när varena människa ger bort mer än hon kan avvara. Och bakom varena gåva ljuder den replik som i sin finländska vändning täcker hela folkets inre hållning:

Int ger vi oss, int kan vi bli träl."

Detta sammanbitna nödvärn i Finland blev en inspirationskälla för hemvärnets, som genast fick en stark demokratisk prägel och även hade en viss klas-sutjämnande effekt. De demokratiska värderingarna var viktiga och det var därför ingen slump att just översten Gustaf Petri utsågs till den första "hemvärnsschefen". Hans demokratiska grundsyn var solid, skriver Lars Brink och visar att Petri var välsedd i radikala kretsar kring den antinazistiska tidskriften Studiekamraten.

En av avhandlingens slutsatser är för övrigt att de 110 000 hemvärnsmännen och de många lottorna fick en demokratiserande effekt mellan yrkesmilitärer och "folket".

I **HEMVÄRN**ET kunde man otvunget umgås med varandra oavsett sociala skrankor. Lars Brink återger en episod från en övning i Tullinge. En direktör ville inte åla utan gick på alla fyra. Plutonchefen, den socialdemokratiska riksdagsmannen Carl Lindberg, tryckte då ned direktören platt på marken. Denne klagade hos kaptenen som gav alternativen att antingen stanna och delta i övningen som alla andra eller sluta kursen. "Direktören stannade och

blev en exemplarisk hemvärns-soldat", heter det i Carl Lindbergs opublicerade anteckningar som Lars Brink tagit del av.

FRÅGAN OM var det första hemvärnets bildades har debatterats, men Lars Brink ger inte heller något definitivt svar och det är kanske inte så viktigt. Han tar ett tidigt exempel, Morlanda socken på Orust, där ett upprop publicerades den 2 februari 1940. Manifestet vänder sig till både kvinnor och män, vilket var ovanligt i en tid av manlig dominans. Könroller både befästes och förändrades på samma gång. Kvinnlig kompetens från hushåll och ladugård, från symaskin och strumpstickor sågs plötsligt som en jämbördig försvarsinsats. Soldaterna på flaket kände nog att det var konstigt med en kvinnlig förare. "Ibland behövs det påtagliga upplevelser för att fjällen ska falla från ögonen", skriver Lars Brink.

Avhandlingen utlovas under 2007. Den är rikt illustrerad med bilder ur bland annat denna tidnings historiska arkiv och trycks med stöd från rikshemvärnsrådet i en större upplaga än vanligt. Den försmak som författaren ger i "Årsbok om folkbildning" lovar högtidsstunder för läsaren.

ULF IVARSSON

Örnen

■ När Fallskärmsjägarklubben tar hem legendariska DC-3an Örnen från Kongo Kinshasa är förre hemvärnsschefen i Uddevalla, Björn Löfström med.

– En sådan chans får man bara en gång i livet, säger Björn som gjorde sitt första hopp från Örnen 1960. Och som året efter var FN-soldat i just Kongo.

Efter invasionen i Normandie tjänade Örnen i många år på Fallskärmsjägarskolan i Karlsborg. På 1980-talet såldes planet till bland andra Åke Jansson som efter att ha använt det i Afrika för hoppträning nu skänker det till klubben. Dessutom flyger han hem det nästa år med ett antal klubbmedlemmar som besättning.

Cirka 3 500 svenska fallskärmsjägare har hopptränat från Örnen som byggdes 1943 i USA och var med om invasionen i Normandie.

POSTTIDNING

Avsändare: Tidningen Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din utbildningsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.

Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

ILLUSTRATION: JONAS ANDERSSON

Tidningen Hemvärnets skyddsvaktskola, del 5

Förutsättningar

På den nedlagda flygflottiljen F 18 pågår lastning av viktig utrustning i ett brittiskt militärt transportflygplan. Utrustningen skall transporteras till utlandet, där en FN- och EU-ledd insats är under uppbyggnad. Flottiljområdet utgör skyddsobjekt enligt 4 § 2 lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. (skyddslagen).

Delmoment 5

En mindre grupp skyddsvakter fullgör vaktjänst invid kasernvakten när en äldre buss stannar utanför. Ur bussen strömmar ett 20-tal personer som omedelbart tar fram plakat med texten "Försvarmakten – Bushs och Blairs lakejer" och börjar skandera det samma. Två demonstranter kedjar snabbt fast sig vid infarten till flottiljområdet, så att passage in och ut omöjliggörs. En annan grupp demonstranter, för-

sedda med huvor, börjar kasta stora stenar mot den tomma kasernvakten. En falang bland demonstranterna inleder sinsemellan ett våldsamt slagsmål.

Fråga:

Vad bör man göra?

Svar:

Militär personals åtgärder mot demonstranternas aktiviteter bör ske med försiktighet eftersom det förekommer opinionsyttringar, för vilka demonstrationsfrihet råder.

Mot de demonstranter som utövar våld sinsemellan skall Försvarmakten inte ingripa, eftersom det ankommer på polisen att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten.

De personer som kastar sten skall skarpt och tydligt uppmanas att upphöra med skadegörelsen. Om inte uppmaningen har någon

verkan, finns grund för att hindra och gripa gärningsmännen. Vakterna skall, om de inte riskerar att bli utsatta för mer än ringa våld, hindra angreppet. Den rättsliga grunden för att hindra våldsverkarna finns i bestämmelserna om nödvärn i 24 kap. 1 § andra stycket i brottsbalken. Med hänsyn till att endast egendom (vaktlokalen) riskerar att skadas får våldet mot gärningsmännen inte nå den styrka som skulle kunna vara försvarlig när värdefull egendom eller liv står på spel. Våldet får i varje fall inte vara uppenbart oförsvarligt. Skjutvapen får inte användas för att skydda enbart egendom. Enligt 24 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken får vem som helst (envar) på bar gärning eller flyende fotgripa den som har begått ett brott på vilket fängelse kan följa. I straffskalan för skadegörelse finns fängelse. Däremot ingår inte fängelse i straffskalan för den

ringa formen av skadegörelse som benämns åverkan (12 kap. 2 § brottsbalken). Den gripne skall skyndsamt överlämnas till polisman. Det bör uppmärksammas att skyddslagens bestämmelser inte kan tillämpas mot demonstranterna och våldsverkarna i denna situation.

De personer som hindrar passage in till och ut från området (skyddsobjektet) kan få ligga kvar tills de utgör ett verkligt hinder. Visserligen kan personerna misstänkas för egenmäktigt förfarande (8 kap. 8 § brottsbalken), men för tillfället utgör deras närvaro inget direkt hinder för Försvarmaktens verksamhet.

SVAREN ÄR FÖRFATTADE

AV FÖRSVARSVARJURIST

GÖRAN OLSSON

I HÖGKVARTERET

SKYDDSVAKTSKOLAN

AVSLUTAS I NÄSTA NUMMER